

Aan de gemeenteraad

datum	28 maart 2024
behandeld door	Dennis van Noort
ons kenmerk	2024- 0027844
doorkiesnummer	
Onderwerp	Plan van aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling

Geachte mevrouw, heer,

Met deze raadsinformatiebrief brengt het college van B&W u op de hoogte van het tot stand komen van het plan van aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling voor de gemeente Papendrecht.

Aanleiding

De gemeenteraad heeft verzocht om een plan van aanpak voor de bestrijding van kindermishandeling en huiselijk geweld op te stellen. Via het aanbieden van dit plan van aanpak voldoen we graag aan dit verzoek, en daarmee aan de ingediende motie van D66. Dit plan van aanpak heeft veel samenhang met al bestaande of aankomende programma's, zoals de Integrale Wijkaanpak en de Routekaart Jeugd. Met dit plan willen proactief stappen zetten om onze aanpak van kindermishandeling en huiselijk geweld te verbeteren, in afwachting van de nog op te stellen regiovisie Huiselijk geweld waarvoor het proces binnenkort van start gaat. Mocht de nieuwe regiovisie leiden tot nieuwe inzichten of acties dan stellen we dit plan van aanpak bij.

We willen in onze aanpak niet alleen aan symptoombestrijding doen, maar juist in beeld brengen waar huiselijk geweld en kindermishandeling vandaan komt. De basis voor het plan van aanpak is daarom een verkenning in de literatuur naar de vormen en oorzaken van mishandeling en een analyse van beschikbare data over het onderwerp, inclusief risico- en beschermende factoren op lokaal en wijkniveau. Tegelijk willen we ook geen dingen dubbel doen maar zoveel mogelijk versterken wat kwetsbare inwoners in dergelijke situaties écht helpt. Onderdeel van de verkenning is dus ook een inventarisatie van bestaande en toekomstige initiatieven rond het thema en een analyse op de ketenaanpak. In deze raadsinformatiebrief noemen we alleen de belangrijkste conclusies van deze verkenning. Op basis van de verkenning heeft het college een concreet plan van aanpak vastgesteld met specifieke stappen en een tijdsplanning.

Conclusie verkenning

Uit de gegevens van Veilig Thuis blijkt niet of de omvang van de problematiek in aantal personen is toegenomen of afgenomen. Wel zien we een stijgende trend in het aantal gestarte (melding)dossiers kindermishandeling (gestarte casussen) wat mogelijk duidt op een groeiende problematiek. Bij huiselijk geweld en ouderenmishandeling is er geen eenduidige trend in aantal meldingen of gestarte meldingdossiers. Maar dat betekent niet dat er geen sprake kan zijn van een groeiende problematiek. Voor alle typen mishandeling geldt dat niet alle problematiek altijd wordt gemeld en in beeld is bij instanties. In regionaal verband worden al langere tijd gesprekken met onder andere Veilig Thuis gevoerd om tot meer precieze cijfers en duiding te komen. Tot op heden heeft dit nog niet geleid tot het gewenste resultaat. Het college blijft daarom ook aandringen op cijfers en duiding voor Papendrecht.

De verkenning laat verder de stijgende aanwezigheid van bepaalde risicofactoren voor mishandeling in huishoudens zien. Bijvoorbeeld op het vlak van psychische problematiek (risico op angst of depressie, GGZ-gebruik), financiën (moeite met rondkomen, bijstandsuitkering), ernstige eenzaamheid bij volwassenen, en specifieke doelgroepen zoals eenoudergezinnen.

Wanneer we kijken naar het al bestaande en toekomstig aanbod en programma's zien we dat er al veel wordt gedaan op de genoemde risicofactoren en beschermende factoren. Lokaal is er bijvoorbeeld het actieplan Armoede en schuldenproblematiek, waarin de focus ligt op het verbeteren

van de financiële positie van gezinnen. Ook werken we samen met partners aan een plan van aanpak Eenzaamheid. Regionaal zetten we aanzienlijk in op het verbeteren van de veiligheids- en jeugdbeschermingsketen zelf.

De verkenning laat ook zien dat als het gaat om tegengaan van risicofactoren de meeste winst te behalen is in de wijk Kraaihoek. Dit sluit aan bij de Integrale Wijkaanpak, gefocust op de wijken Kraaihoek en Middenpolder.

Plan van aanpak

Het doel van dit plan van aanpak is, zoals in de inleiding al benoemd, het versterken van de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Daarmee willen we de ingrijpende problemen in gezinnen waar mogelijk voorkomen en terugdringen. Zoals aangegeven ontbreekt echter wel benodigde data vanuit Veilig Thuis om de aanpak nog doelgerichter te maken en komt er een nog op te stellen regiovisie op dit thema. Omdat we de urgentie van het thema inzien acteren we al wel, maar zien we dit plan van aanpak tegelijk als groeidocument. Onderdeel van het plan is allereerst het inzetten op een betere informatievoorziening om de aanpak gericht te kunnen maken. Dit doen we door in 2024 ambtelijk en bestuurlijk in gesprek te gaan met Veilig Thuis en hier afspraken over te maken.

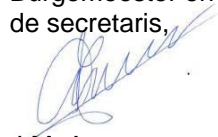
Gezien de uitkomsten van de verkenning en de beperkte informatievoorziening richt het plan zich niet zozeer op het weer toevoegen van nieuwe initiatieven en projecten. Er is namelijk al veel. We willen juist inzetten op het versterken van bestaande en toekomstige initiatieven rond kindermishandeling en huiselijk geweld, die écht werken voor inwoners. Eén van de speerpunten is daarom monitoring. Want hoewel er al veel gebeurt, zijn de effecten nog niet altijd volledig duidelijk. We willen beter begrijpen wat de effecten van onze interventies zijn op het vlak bijvoorbeeld armoede en eenzaamheid. Dit kunnen namelijk risicofactoren zijn van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Een ander speerpunt is het verbeteren van de ketensamenwerking, lokaal en regionaal. Zo nemen we maatregelen om professionals van Sterk Papendrecht te trainen op dit thema en werken we aan de lokale en regionale implementatie van het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming.

Tot slot stellen we aan u voor om uiterlijk in het vierde kwartaal van 2024 beeldvormend over dit thema verder te spreken met u als raad. Zo kunnen wij u nog verder op de inhoud meenemen en over de uitvoering van het plan van aanpak van gedachten wisselen. Wij komen hier bij uw agendacommissie op terug.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Papendrecht,
de secretaris,

J.M. Ansems

de burgemeester,

M.J.M. van Driel

Verkenning huiselijk
geweld en
kindermishandeling

Inhoudsopgave

1. Definitielijst	4
2. Inleiding	5
3. Vormen kindermishandeling, huiselijk geweld, en ouderenmishandeling	5
4. Data-analyse Papendrecht	6
4.1 Veilig Thuis meldingen	6
4.2 Jeugdbeschermingsmaatregelen	9
4.3 Demografie	10
5. Risicofactoren & beschermende factoren	11
5.1 Kindermishandeling	12
5.2 Huiselijk geweld	13
5.3 Ouderenmishandeling	13
6. Data risico- en beschermende factoren Papendrecht	14
6.1 Kindermishandeling	15
6.2 Huiselijk geweld	16
6.3 Ouderenmishandeling	17
6.4 Data op wijkniveau	17
6.4.1 Kindermishandeling & huiselijk geweld	18

5.4.2 Ouderenmishandeling	18
6. Huidige ontwikkelingen	19
7. Conclusie	21
Bijlage 1: huidige en toekomstige aanpak & ontwikkelingen	23

1. Definitielijst

Hieronder worden de definities weergegeven van de in deze verkenning gebruikte termen.

Kindermishandeling

Kindermishandeling is huiselijk geweld gericht op kinderen onder de 18 jaar. Het omvat elke vorm van geweld waarbij een minderjarige zich bedreigd voelt of slachtoffer is. Dit kan gaan om zowel fysiek, psychisch als seksueel geweld, door ouders of andere personen van wie de minderjarige afhankelijk is, actief of passief opdringen en waarbij ernstige schade, zoals fysiek of psychisch letsel wordt berokkend aan de minderjarige (zie art. 1.1.1 Wmo 2015 en art. 1.1 Jeugdwet, 2015).

Huiselijk geweld

Bij huiselijk geweld wordt er geweld (of bedreiging daarmee) gepleegd door iemand uit de huiselijke of familiekring van het slachtoffer. De term "huiselijk" verwijst niet naar de locatie van het geweld, maar naar de relatie tussen de dader en het slachtoffer, zoals een (ex)partner, gezins- en familieleden, huisvrienden of mantelzorgers. Het geweld kan zowel fysiek, seksueel als psychisch van aard zijn (Veilig Thuis, z.d.).

Ouderenmishandeling

Personen van 65 jaar of ouder waar huiselijk geweld plaatsvindt vallen onder ouderenmishandeling. Bij ouderenmishandeling wordt er fysieke, psychische of materiële schade toegebracht door handelingen of nalatigheden door personen die een terugkerende persoonlijke of professionele relatie met de oudere hebben. Deze personen zijn vaak een bron van afhankelijkheid voor de oudere (VWS, 2011; H. Comijs 1996). Ouderen lopen een verhoogd risico op misbruik, wat kan escaleren van kwaad tot erger. Misbruik van ouderen vindt plaats in zowel huiselijke kring als in zorginstellingen. De term "huiselijke kring" verwijst naar partners, ex-partners, gezinsleden, familieleden of huisvrienden.

Femicide

Femicide is ernstig geweld tegen vrouwen en kinderen, mogelijk leidend tot moord (SterkHuis, 2023). Het ontstaat vaak als een extreem gevolg van een patroon van huiselijk geweld, met herkenbare waarschuwingssignalen voor een fatale afloop. Slachtoffers, vaak geïsoleerd en afhankelijk, ervaren schaamte en angst voor wraak. Femicide komt in alle lagen van de samenleving voor, ook onder jongeren, waar "dating violence" een voorspeller is van ernstig geweld in latere relaties. Femicide wordt beschouwd als een uitkomst van huiselijk geweld. In deze verkenning wordt femicide dus ook meegenomen onder de noemer van huiselijk geweld.

2. Inleiding

De data van Veilig Thuis toont een **stijging in het aantal meldingen kindermishandeling in 2019 t/m 2023** binnen gemeente Papendrecht. De gemeenteraad verzocht een Plan van Aanpak op te stellen voor de bestrijding van kindermishandeling en huiselijk geweld (Motie D66 IVP, 11.M2 met als indiendatum 2 februari 2023) om in het eerste kwartaal van 2024 op te leveren. Tevens heeft de raad verzocht ook femicide hierin mee te nemen. Om een volledig beeld te scheppen wordt ook het thema ouderenmishandeling meegenomen. Een eerste stap in het opstellen van het plan is meer inzicht krijgen in de problematiek en het reeds bestaande aanbod en ontwikkelingen, zo is er bijvoorbeeld veel samenhang met programma's als de Integrale Wijkaanpak en de Routekaart Jeugd. Om deze reden is er gestart met het uitvoeren van een verkenning, die hier voor u ligt.

Om de verkenning vorm te geven zijn gegevens over de risicofactoren & beschermende factoren van kindermishandeling, huiselijk geweld, en ouderenmishandeling in kaart gebracht. Om data te vergaren is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- Rapportages van Veilig Thuis;
- Dashboard van Veilig Thuis;
- Dashboard Service Organisatie Jeugd;
- Openbare databronnen;
- Persoonlijke communicatie met de betrokken partijen.

Het eerste deel van deze verkenning zal ingaan op de verschillende vormen van mishandeling. Vervolgens zal een analyse worden weergegeven van de beschikbare data rondom het onderwerp, waaronder data over de risicofactoren en beschermende factoren, zowel op lokaal niveau als op wijkniveau. Als laatst wordt er ingegaan op het reeds bestaande en toekomstige aanbod en ontwikkelingen.

3. Vormen kindermishandeling, huiselijk geweld, en ouderenmishandeling

Kindermishandeling, huiselijk geweld, en ouderenmishandeling kunnen plaatsvinden in verschillende vormen (Veilig Thuis ZHZ, z.d.):

- **Fysiek geweld:** dit omvat handelingen zoals slaan, schoppen en andere vormen van fysieke mishandeling.

- **Psychisch geweld:** hieronder valt niet-incidenteel uitschelden, vernederen, dreigen met geweld, vernieling van eigendommen, financieel uitbuiten, het ontzeggen van beslissingsbevoegdheid of het zaaien van angst. Ook het getuige zijn van partnergeweld of de mishandeling van broertjes of zusjes valt hieronder.
- **Seksueel geweld:** dit omvat alle seksuele handelingen die een volwassene een persoon oplegt met als doel de seksuele behoeften van ouder(s) of derde(n) of een andere volwassene te bevredigen, of om er financieel voordeel uit te halen. Voorbeelden hiervan zijn ongewenste aanrakingen, seks tegen iemands wil of chantage via sociale media.
- **Lichamelijke verwaarlozing:** hierbij wordt niet voorzien in de basisbehoeften zoals voeding, kleding, onderdak, bescherming tegen kou of gevaren, medische zorg en een geschikte leefomgeving.
- **Psychische verwaarlozing:** dit houdt in dat er langdurig tekort wordt geschoten in gepaste omgang en het geven van positieve aandacht aan de persoon.

4. Data-analyse Papendrecht

Recentelijk is een analyse op de data van Veilig Thuis uitgevoerd met als doel de omvang van de problematiek kindermishandeling in kaart te brengen. Echter bleken de beschikbare data onvoldoende geschikt om een beeld van de omvang van de problematiek te scheppen; essentiële data zijn niet beschikbaar (het aantal unieke jeugdigen waarbij sprake is van kindermishandeling). De huidige systemen en processen zijn hier niet op ingericht. Hieronder wordt een analyse weergegeven op de data die wel beschikbaar zijn, gerelateerd aan het thema kindermishandeling, huiselijk geweld, en ouderenmishandeling.

4.1 Veilig Thuis meldingen

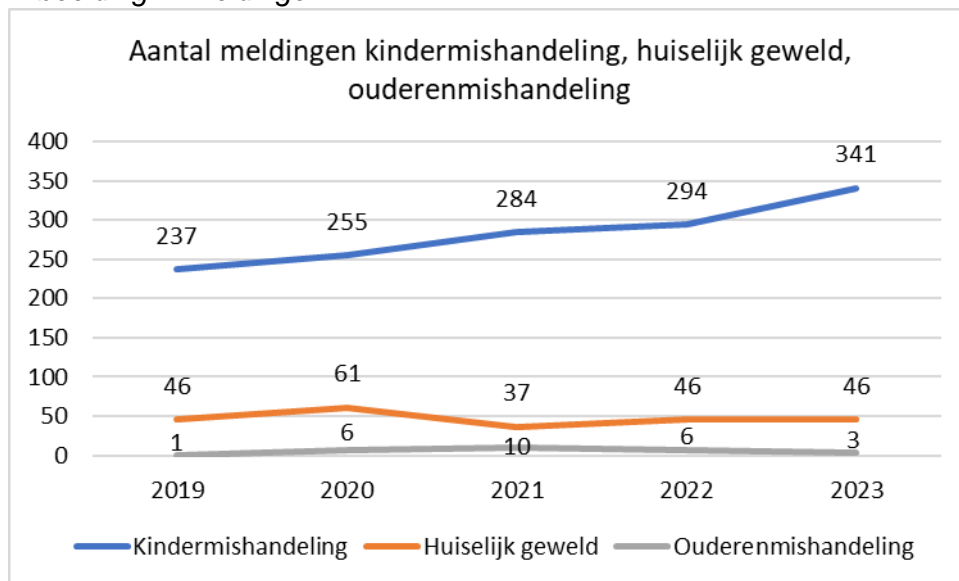
Veilig Thuis heeft het aantal meldingen kindermishandeling, huiselijk geweld, en ouderenmishandeling inzichtelijk. Het aantal meldingen zegt echter niets over het aantal unieke personen waarbij sprake is van kindermishandeling, huiselijk geweld, of ouderenmishandeling. Er kunnen bijvoorbeeld tien meldingen over één persoon, gezin, of incident gedaan worden. Ook kan niet ieder incident waarover melding wordt gedaan betiteld worden als "kindermishandeling", "huiselijk geweld", of "ouderenmishandeling". Bij een melding gaat het namelijk over een vermoeden van mishandeling. In bepaalde gevallen kan dit vermoeden vervolgens bevestigd of ontkracht worden. In andere gevallen kan een vermoeden niet bevestigd en niet ontkracht worden.

In afbeelding 1 is te zien dat in de gemeente Papendrecht over de jaren heen een stijging is in het aantal meldingen kindermishandeling bij Veilig Thuis. In afbeelding 2 is te zien dat deze stijging grotendeels komt door meldingen vanuit de politie. De politie en Veilig Thuis hebben de afspraak dat de politie bij veiligheidszorgen direct melding doet, waar andere inwoners ook de mogelijkheid hebben een adviesvraag in te dienen in plaats van direct melding te doen.

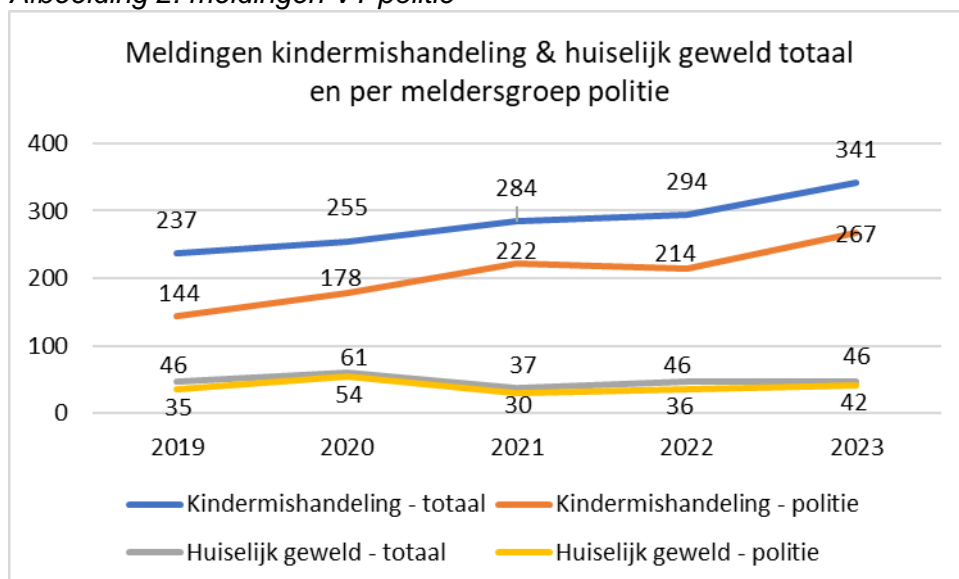
Voor huiselijk geweld is geen eenduidige trend te zien in het aantal meldingen bij Veilig Thuis over de jaren heen voor gemeente Papendrecht. Wel wordt ook hier veel gemeld door de politie.

Met betrekking tot ouderenmishandeling is het aantal meldingen relatief laag; het gaat hier op zijn hoogst om 10 meldingen per jaar, namelijk in 2021. Omdat de aantallen dermate laag zijn wordt niet specifiek ingegaan op de meldersgroep politie. Echter is er de laatste jaren wel sprake van vergrijzing, waardoor er steeds meer ouderen komen (afbeelding 9). De verwachting vanuit professionals is dat een deel van de ouderenmishandeling, maar ook kindermishandeling en huiselijk geweld niet in beeld is bij instanties (persoonlijke communicatie, Veilig Thuis, 2023).

Afbeelding 1: meldingen VT

Afbeelding 2: meldingen VT politie

Naast het aantal meldingen, heeft Veilig Thuis ook het aantal gestarte dossiers op basis van een melding inzichtelijk. Het proces na het binnenkomen van een melding bij Veilig Thuis ziet er als volgt uit. Na een binnengekomen melding kunnen meerdere keuzes gemaakt worden;

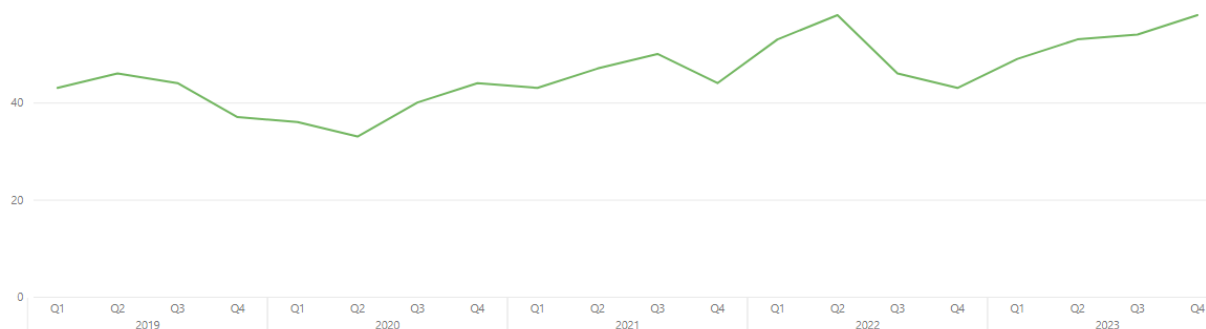
1. Bij triage kan beoordeeld worden dat er niets mee hoeft te gebeuren, omdat de melding bijvoorbeeld onterecht was. In dit geval wordt het dossier direct gesloten na het triagebesluit.
2. Als er bij het gezin al reeds hulpverlening betrokken is, kan de melding worden overgedragen naar betreffende partij. In dit geval wordt het dossier direct gesloten na de overdracht, óf blijft het dossier open voor monitoring na de overdracht. Wanneer er bijvoorbeeld sprake is van overdracht van een dossier naar Sterk Papendrecht, betekent dit niet per definitie dat er geen sprake is van het type mishandeling, maar het vermoeden is niet zo heftig dat vervolg en onderzoek plaats moet vinden.
3. Soms is een onderzoek of de dienst "Voorwaarden & Vervolg" benodigd naar aanleiding van de melding. "Voorwaarden & Vervolg" houdt in dat een medewerker van Veilig Thuis voorwaarden aan de leef- en/of opvoedsituatie stelt, op basis waarvan de thuissituatie veilig wordt en blijft. Er komt een plan hoe aan de voorwaarden gewerkt gaat worden. In dit geval wordt er nog gemonitord na overdracht, dus blijft het dossier open.

Tijdens het monitoren staat het dossier nog open, wat betekent dat nieuwe meldingen hierin worden geregistreerd. Zodra het dossier is afgesloten, wordt er bij een nieuwe melding over hetzelfde gezinssysteem dus een nieuw dossier gestart. Dit betekent dat de kwartaaldata niet met zekerheid wat zegt over het aantal unieke gezinssystemen waarover melding is gedaan. Hier is het huidige systeem niet op ingericht. Wel is te zien of er een toename of afname is in het aantal gestarte meldingdossiers t.o.v. de voorgaande perioden.

Daarnaast gaat zoals eerder benoemt het ook bij een meldingdossier niet per definitie over het betitelen van de casus als "kindermishandeling", "huiselijk geweld", of "ouderenmishandeling", maar een vermoeden van.

In afbeelding 3 is te zien dat er op kwartaalbasis vanaf het tweede kwartaal van 2020 een algehele **stijging is in het gestarte aantal meldingdossiers** met betrekking tot een vermoeden van kindermishandeling.

Afbeelding 3: aantal gestarte (melding)dossiers kindermishandeling VT - Papendrecht

In afbeelding 4 is te zien dat het aantal gestarte dossiers op basis van een melding met betrekking tot huiselijk geweld fluctueert. Er is over de jaren heen geen eenduidige stijging of daling te zien.

Afbeelding 4: aantal gestarte (melding)dossiers huiselijk geweld VT - Papendrecht

In afbeelding 5 is het aantal gestarte dossiers op basis van meldingen te zien voor ouderenmishandeling. Het gaat hier per kwartaal slechts om één tot drie gestarte meldingdossiers.

Afbeelding 5: aantal gestarte (melding)dossiers kindermishandeling VT – Papendrecht

4.2 Jeugdbeschermingsmaatregelen

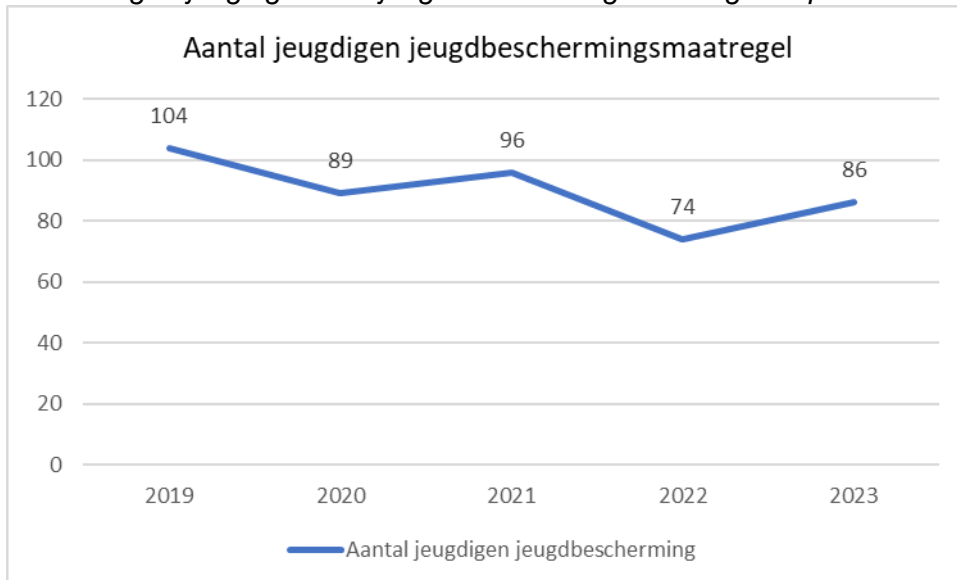
Naast de data van Veilig Thuis, gericht op het aantal meldingen en gestarte meldingdossiers, is er data van het aantal jeugdigen met een jeugdbeschermingsmaatregel beschikbaar. Let op, deze data staan alleen in relatie tot het onderdeel kindermishandeling, en niet per definitie tot huiselijk geweld of ouderenmishandeling.

Het opleggen van een jeugdbeschermingsmaatregel werkt als volgt. Bij ernstige problemen in het gezin kan verplicht hulp worden opgelegd bij de opvoeding van het kind. De kinderrechter kan hiervoor een jeugdbeschermingsmaatregel opleggen ter bescherming van het kind. Dit kan een ondertoezichtstelling (gezin krijgt verplichte hulp en ondersteuning bij het opvoeden) zijn, of een voogdijmaatregel (hierbij verliest de ouder/verzorger het gezag over het kind). Dit kan mogelijk samengaan met een uithuisplaatsing. Een jeugdbeschermingsmaatregel kán dus mogelijk volgen op een Veilig Thuis melding, maar dit hoeft lang niet altijd het geval te zijn.

In afbeelding 6 is het aantal jeugdigen met een jeugdbeschermingsmaatregel in Papendrecht over de jaren heen inzichtelijk. Hier is te zien dat het aantal **jeugdigen met een jeugdbeschermingsmaatregel** (ondertoezichtstelling en/of voogdij) **afneemt** sinds 2019, maar in 2023 weer licht **stijgt**. Dit betekent dat het aantal jeugdigen waarbij de

veiligheidsproblematiek dermate groot is dat er een jeugdbeschermingsmaatregel wordt ingezet over het algemeen af nam over de jaren, met weer een lichte stijging in 2023. *

Afbeelding 6: jeugdigen met jeugdbeschermingsmaatregel Papendrecht

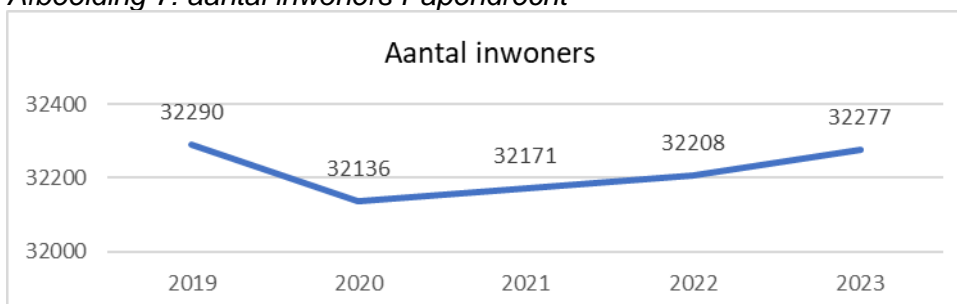

*Cijfers van 2023 zijn mogelijk nog niet volledig i.v.m. declaratieachterstanden.

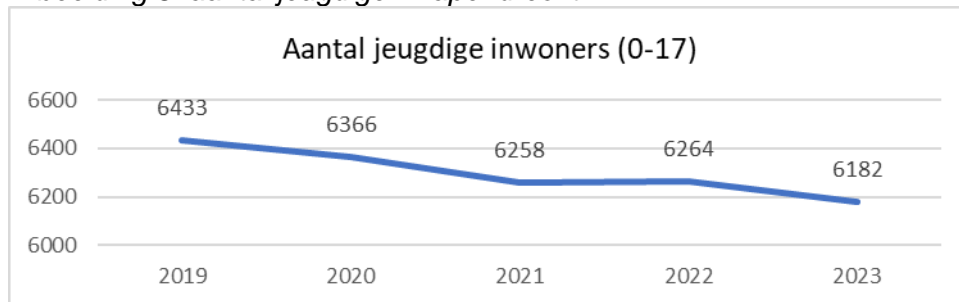
4.3 Demografie

Onderstaand (afbeelding 7 en 8) is het totaal aantal inwoners en aantal jeugdige inwoners van gemeente Papendrecht weergegeven. In de data van Veilig Thuis is een stijgende trend in meldingen kindermishandeling te zien, en een trend in het aantal gestarte meldingdossiers kindermishandeling. In onderstaande data is te zien dat dit niet te verklaren is door simpelweg een stijging in de populatie en het aantal jeugdigen binnen de populatie.

Afbeelding 7: aantal inwoners Papendrecht

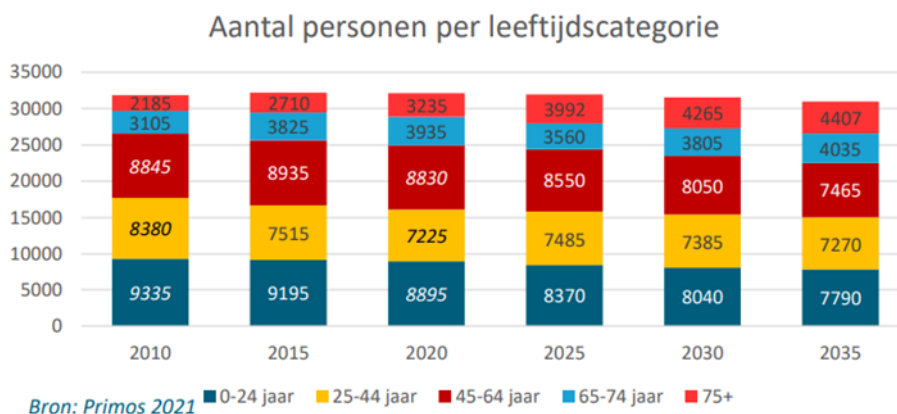

Afbeelding 8: aantal jeugdigen Papendrecht

Daarnaast zal toekomstig door de **vergrijzing** het aantal ouderen binnen Papendrecht stijgen (OCD, 2021). Zie afbeelding 9. Dit vergroot tevens de kans op ouderenmishandeling. Ook komt de zorg steeds meer onder druk te staan, wat mogelijk een risicofactor vormt voor beroepskrachten, mantelzorgers en familieleden.

Afbeelding 9: vergrijzing Papendrecht

5. Risicofactoren & beschermende factoren

De drie typen mishandeling gaan gepaard met **risicofactoren** en **beschermende factoren**. Risicofactoren zijn gedragingen, omstandigheden, of kenmerken die problemen vergroten. Beschermende factoren zijn tegenhangers voor risicofactoren die bescherming bieden. Beschermende factoren kunnen gezien worden als buffer, zo kan dit bijvoorbeeld een ouder extra veerkracht geven ondanks negatieve omstandigheden. Over het algemeen ontstaat mishandeling bij een combinatie van risicofactoren, en onvoldoende aanwezigheid van beschermende factoren. Let op, de aanwezigheid van (een) risicofactor(en) betekent niet per definitie dat er sprake is van mishandeling. Daarentegen kan mishandeling ook voorkomen zonder aanwezigheid van risicofactoren. Dit varieert per situatie (Richtlijnen jeugdhulp & jeugdbescherming, z.d.).

Risicofactoren en beschermende factoren zijn nauw aan elkaar gelinkt. Een risicofactor is vaak, als je deze ombuigt juist, een beschermende factor en vice versa. Zo kan bijvoorbeeld een gebrek aan eigenwaarde een risicofactor zijn, terwijl een positief zelfbeeld juist een beschermende factor kan zijn.

De risicofactoren en beschermende factoren in deze verkenning zijn gebaseerd op de risicofactoren en beschermende factoren uit de meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (KNMT, 2021).

5.1 Kindermishandeling

Ouders willen vaak veranderen, maar weten niet altijd hoe. Psychische problemen, gebrekkige opvoedingsvaardigheden, of stress zijn voorbeelden van risicofactoren bij kindermishandeling. Ook traumatische jeugdervaringen van de ouder vergroten het risico op mishandeling van het eigen kind. Daarnaast kan een ouder meer stress ervaren door de zorg voor kinderen met extra behoeften en gedragsproblemen. Ook factoren als een ongewenste zwangerschap, kunnen een rol spelen.

Onderzoek benadrukt dat **problemen die specifiek met de ouder te maken hebben**, zoals psychische problemen, een ouder die zelf mishandeld is geweest, of **huiselijk geweld tussen partners** de belangrijkste voorspellende factoren zijn voor kindermishandeling (Alink et al., 2011; Mulder, 2014; Stith et al., 2009).

Tabel 1: risicofactoren kindermishandeling

Ouder	Omgeving	Kind	Interactie ouder-kind
<ul style="list-style-type: none"> -Mishandeling van een eerder kind -mishandeling of verwaarlozing in eigen verleden -persoonlijkheidsstoornis: impulsiviteit, instabiliteit, agressie, suïcideneiging, moord -(risico op) angst of depressie -verslaving: alcohol, drugs, gokken -(lichte) verstandelijke handicap -ontkenning ernst kindermishandeling -verbaal of lichamelijk relationeel geweld -vader of moeder is jonger dan 20 jaar -alleenstaand ouderschap -afhoudend jegens gezondheidszorg en hulpverlening (no-shows) -chronische ziekte met extra belasting voor kind en gezin 	<ul style="list-style-type: none"> -Financiële problemen (armoede) -werkloosheid, lage opleiding, gebrek aan perspectief -weinig steun van familie en omgeving (isolement) -nieuwe migranten, illegalen 	<ul style="list-style-type: none"> -Ongewenst of tegenvallend kind -huilbaby -kind met (meervoudige) handicap -kind met ontwikkelings- en gedragsprobleem (ADHD, autisme, ODD) -prematuur, of dysmatuur geboren kind -adoptiekind, pleegkind, of stiefkind -groot gezin van drie of meer kinderen -kind dat eerder mishandeld is 	<ul style="list-style-type: none"> -Gebrek aan kennis over opvoeding, vreemde verwachtingen of opvattingen -negatieve ouder-kindinteractie -ongewenste zwangerschap -negatief ervaren zwangerschap (medische complicaties, geweld, relatieproblemen) -stressfactoren in gezin (bv. verhuizing, scheiding)

*Bron: meldcode huiselijk geweld & kindermishandeling

Bij beschermende factoren voor kindermishandeling kan bijvoorbeeld gedacht worden aan goede kennis over opvoeding en ontwikkeling, of een ondersteunende partner. Maar ook aan goede sociale vaardigheden of een positief zelfbeeld van het kind, waardoor deze mogelijk minder (ernstige) nadelige gevolgen ervaart van kindermishandeling.

Tabel 2: beschermende factoren kindermishandeling

Ouder	Omgeving	Kind
<ul style="list-style-type: none"> -Competentie en draagkracht: ouders kunnen opvoeding qua tijd en energie aan -positief zelfbeeld -partner ondersteunt en deelt in zorg en opvoeding -ouders hebben vervelende jeugdervaringen goed verwerkt -ouders kunnen steun putten uit eigen liefdevolle opvoeding -ouders zijn in staat steun uit omgeving te vragen en deze goed te gebruiken 	<ul style="list-style-type: none"> -Steun uit informeel netwerk; er is tenminste een betrouwbaar persoon -die het kind kan opvang of de ouders praktisch, materieel, of emotioneel bijstaan -steun uit informeel netwerk: instanties helpen ouder(s) en/of kind (bijvoorbeeld 	<ul style="list-style-type: none"> -Kind is sociaal vaardig, kan gevoelens goed verwoorden, probleemoplossend vermogen -positief zelfbeeld -bovengemiddelde intelligentie -aantrekkelijk uiterlijk, kind ziet er leuk uit -kind heeft goede relatie met andere volwassene(n) naast ouders -veerkracht, kind kan staande blijven in

-ouders zijn aanwezig en emotioneel beschikbaar voor het kind -ouders zijn flexibel en kunnen omgaan met veranderingen	jeugdgezondheidszorg, huisarts, (kerk)	allerlei sociale situaties, toont veerkracht; -kind is bereid en in staat te veranderen, kan naar eigen aandeel kijken en nieuwe dingen aanleren
---	--	---

*Bron: meldcode huiselijk geweld & kindermishandeling

5.2 Huiselijk geweld

Bij huiselijk geweld kan sprake zijn van risicofactoren, zoals psychische problematiek, sociale isolatie, en bijvoorbeeld alcohol- of drugsgebruik. In tegenstelling tot bij kindermishandeling is er minder onderzoek bekend over welk type risicofactoren het meest verband houden met huiselijk geweld. Wel is aannemelijk dat dit mogelijk net als bij kindermishandeling de factoren zijn die met de pleger zelf te maken hebben.

Tabel 3: risicofactoren huiselijk geweld

<ul style="list-style-type: none"> -alcohol- of drugsmisbruik -dreigen met geweld -psychiatrische aandoening -geestelijke/lichamelijke handicap -pleger/getuige/slachtoffer zijn geweest van geweld -crimineel verleden -specifieke omstandigheden <ul style="list-style-type: none"> -dreiging met geweld -verminking -dodelijk ongeluk of ongeluk met letsel tot gevolg -afpersing -chantage -schuldbinding of afkopen -geen beschikking hebben over eigen geld of bezittingen -onredelijke hoge afdracht van inkomsten -vrijheidsbeperking en sociale isolatie -gedwongen huwelijk -(dreiging met) verstoting of echtscheiding, in het bijzonder bij migranten zonder verblijfsvergunning -geïsoleerd leefpatroon (sociaal isolement) -(dreigen met) afpakken van kinderen -partner met lager opleidingsniveau, werkloosheid en alcohol/druggebruik -mishandeling van dieren
--

*Bron: meldcode huiselijk geweld & kindermishandeling

Bij de beschermende factoren van huiselijk geweld is er sprake van een overlap met de beschermende factoren van kindermishandeling. Ook hier kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een positief zelfbeeld. Daarnaast kunnen vertrouwen, een goede gezondheid, en het op orde hebben van basisvoorwaarden zoals inkomen, voedsel, onderdak, et cetera ook gelden als beschermende factor voor huiselijk geweld.

Tabel 4: beschermende factoren huiselijk geweld (volwassenen)

<ul style="list-style-type: none"> -zelfvertrouwen en positief zelfbeeld -stabiele persoonlijkheid -goede gezondheid -positieve jeugdervaringen -sociale vaardigheden -kan spanning en conflicten uitpraten -erkenning van het geweld door het slachtoffer -heeft sociale steun -sociale cohesie in de buurt -voldoende hulp beschikbaar -voldoende materiële basisvoorwaarden (inkomen, voedsel, onderdak)
--

*Bron: meldcode huiselijk geweld & kindermishandeling

5.3 Ouderenmishandeling

Uit onderzoek blijkt dat het risico op ouderenmishandeling toeneemt met het ouder worden. Ook neemt dit toe naarmate de oudere meer zorg nodig heeft. Vaak is de oudere afhankelijk van de pleger. In veel gevallen is dit een naaste. Het kan bijvoorbeeld zo zijn dat plegers zelf problemen hebben, bijvoorbeeld op financieel vlak of een verslaving. Ook kan het zo zijn dat de langdurige verzorging van de oudere steeds zwaarder wordt, waardoor dit leidt tot ontspoorde mantelzorg, wat vaak niet moedwillige mishandeling is (Veilig Thuis GV, z.d.). Andersom kan ook ouderenmishandeling plaatsvinden, bijvoorbeeld bij een echtpaar waardoor een van de twee dementerend is en agressief wordt naar de ander.

Tabel 5: risicofactoren ouderenmishandeling

Ouderenfactoren	Plegerfactoren
-Toenemende afhankelijkheid van zorg door lichamelijke en geestelijke achteruitgang -afhankelijkheid van financiële of emotionele aard -vermijden van contact of conflictueuze relatie met zorg/hulpverleners -familiegeschiedenis: gewelddadig met elkaar omgaan kan van generatie op generatie worden overgedragen -ingrijpende voorvallen: er is stress ontstaan door een verhuizing, de dood van een geliefd persoon, verlies van een baan of scheiding van een huisgenoot. Er kan sprake zijn van financiële nood -isolement: het slachtoffer heeft weinig contact met de buitenwereld	-Afhankelijkheid: de pleger kan afhankelijk zijn van het slachtoffer, bijvoorbeeld voor huisvesting, sociale contacten of inkomen -overbelasting: de zorg is teveel geworden of de zorgbehoefte is groter dan dat de mantelzorger kan bieden. Ook kan de pleger te kampen hebben met langdurige werkloosheid, moeilijkheden op het werk, relatieproblemen, of schulden -psychische gesteldheid: de pleger kan psychiatrische problemen of ontwikkelingsstoornissen hebben -alcoholisme, drugs- en gokverslaving vergroot het risico van mishandeling

*Bron: meldcode huiselijk geweld & kindermishandeling

Ook voor ouderenmishandeling zijn er verschillende factoren die beschermend werken, zowel voor de oudere als voor de pleger. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan weerbaarheid van de oudere waarbij deze de eigen regie heeft over zijn of haar leven. Of kennis van het onderwerp grensoverschrijdend gedrag en mishandeling. Bij de pleger kan bijvoorbeeld gedacht worden aan voldoende informatie en ondersteuning om overbelasting van mantelzorg tegen te gaan, en ook kennis van het onderwerp grensoverschrijdend gedrag en mishandeling.

Tabel 6: beschermende factoren ouderenmishandeling

Ouderenfactoren	Plegerfactoren
-Sociaal netwerk, verschillende goede contacten met familie en/of vrienden -fit, vitaal, en zoveel mogelijk behouden van eigen regie -kennis van het onderwerp 'grensoverschrijdend gedrag en mishandeling'. Indien de oudere professionele zorg/ondersteuning ontvangt thuis of in een instelling, kennis van de door de organisatie gehanteerde beleidsregels, klachtregeling, en hulpmogelijkheden.	-Voldoende informatie en ondersteuning om overbelasting tegen te gaan -klimaat waarin knelpunten, 'tegen het plafond aanzitten' bespreekbaar zijn -klimaat waarin 'zorgen' of 'gevoelens dat er iets niet pluis is' bespreekbaar zijn -kennis van het onderwerp 'grensoverschrijdend gedrag en mishandeling'. Indien de oudere professionele zorg/ondersteuning ontvangt thuis of in een instelling, kennis van de door de organisatie gehanteerde beleidsregels, klachtregeling, en hulpmogelijkheden.

*Bron: meldcode huiselijk geweld & kindermishandeling

6. Data risico- en beschermende factoren Papendrecht

Zoals aan het begin van de verkenning benoemd is de data van Veilig Thuis niet toereikend om wat te zeggen over de omvang van de problematiek. Omdat kindermishandeling, huiselijk

geweld, en ouderenmishandeling complexe onderwerpen zijn met mogelijk grote gevolgen voor de betrokkenen wordt in dit hoofdstuk nader onderzoek gedaan naar de data over de risicofactoren en beschermende factoren van deze typen mishandeling in de gemeente Papendrecht. In de volgende onderdelen wordt een overzicht van de data per type mishandeling weergegeven. Bepaalde risicofactoren en beschermende factoren zijn overlappend voor de verschillende soorten mishandeling. Door op een dieper niveau naar deze data te kijken kunnen we aannemelijk maken of er mogelijk sprake is van een groeiende problematiek, en een (gedeeltelijke) verklaring hierachter vinden.

De data zijn niet één op één met elkaar te vergelijken. Zo verschillen per indicator de jaren waarvan data beschikbaar is, en zo gaat de ene indicator bijvoorbeeld over het aantal personen met een problematiek, en de andere indicator over het aantal personen met een risico op een specifieke problematiek. Daarnaast gaat de ene indicator over absolute aantallen (bijvoorbeeld het aantal gescheiden inwoners), en de andere indicator over een procentueel aandeel ten opzichte van de inwonerspopulatie (bijvoorbeeld het aandeel inwoners met moeite met rondkomen).

In de volgende onderdelen worden de indicatoren die een stijging of daling in negatieve zin tonen uitgelicht.* Een kanttekening die in acht genomen dient te worden bij de interpretatie is dat we op lang niet alle risicofactoren en beschermende factoren data ter beschikking hebben, het gaat dus alleen over de factoren waar data over beschikbaar is.

*De stijging of daling is gemeten door de eerst beschikbare data te vergelijken met de meest recente data.

6.1 Kindermishandeling

Onderstaand overzicht (tabel 7) laat een toename zien op bepaalde risicofactoren van kindermishandeling binnen gemeente Papendrecht. Deze zijn zichtbaar in tabel 7 in de rode vakken met een pijl omhoog.

Zo zien we bij de risicofactoren van kindermishandeling die bij de ouder liggen (ouderfactoren) een toename over de afgelopen jaren in het aantal volwassenen dat een risico op angst op depressie heeft. Ook zien we een stijging bij het aantal volwassenen dat gebruik maakt van geestelijke gezondheidszorg, het aantal volwassenen dat overmatig drinkt, en het aantal eenoudergezinnen.

Bij de omgevingsfactoren zien we een stijging op het aantal huishoudens met een bijstandsuitkering en het aantal volwassenen dat moeite heeft met rondkomen. Daarnaast zien we bij het onderzoeken van de kindfactoren een stijging in het aantal jeugdigen dat geïndiceerde jeugdzorg nodig heeft en ontvangt, en het aantal grote gezinnen met drie of meer kinderen.

Betreffende de interactie tussen ouder en kind is er een stijging te zien op het aantal ouders dat behoefte heeft aan deskundige hulp bij de opvoeding, het aantal gescheiden inwoners, en het aantal volwassenen dat stress ervaart.

Bij de beschermende factoren zien we een daling bij ouders die voldoende steun van het netwerk ervaren in de opvoeding van hun kinderen, terwijl we bij de kinderen een afname in weerbaarheid zien. Zie hiervoor de rode vakken met een pijl omlaag in tabel 7.

Zoals eerder in de verkenning benoemd gaat het bij mishandeling vaak om een

oopenstapeling van risicofactoren, en een beperking van de aanwezigheid van beschermende factoren.

Tabel 7: data risicofactoren & beschermende factoren kindermishandeling Papendrecht

Type	Factor	Beschikbare data	Populatie	2017	2019	2020	2021	2022	Stijging/daling	Bron
Risico										
<i>Ouderfactoren</i>										
	Psychische problematiek	Matig risico op angst/depressie	Volwassenen (19+)			34%		43%	↗	Volwassenenmonitor GGD
		Hoog risico op angst/depressie	Volwassenen (19+)			4%		8%	↗	Volwassenenmonitor GGD
		Verzekerde GGZ-gebruiker (basis GGZ of POH)	Volwassenen (19+)		4,9%	4,8%	5,1%		↗	Waarstaatjegemeente.nl
	Verslaving	Overmatige drinker	Volwassenen (19+)			13%		15%	↗	Volwassenenmonitor GGD
	Jonge vader of moeder Alleenstaand	Tienermoeders t.o.v. vrouwenbevolking	15-19jarige vrouwen				0,21%	0,11%	↘	Waarstaatjegemeente.nl
		Eenoudergezinnen	Eenoudergezinnen		1.089	1.130	1.138	1.161	↗	CBS
	Chronisch ziek	Chronische aandoeningen (min. 1)	Volwassenen (19+)			33%		33%	≈	Volwassenenmonitor GGD
		Ernstig beperkt door gezondheid	Volwassenen (19+)			4%		4%	≈	Volwassenenmonitor GGD
<i>Omgevingsfactoren</i>										
	Financiële problemen	Huishoudens met bijstandsuitkering (per 10.000 inwoners)	Huishoudens		251,3	306,1	275,8		↗	Waarstaatjegemeente.nl
		Moeite met rondkomen	Volwassenen (19+)			8%		15%	↗	Volwassenenmonitor GGD
	Werkloosheid	Werkloosheid	15-65jarigen		3,9%	4,3%	3,9%	3,1%	↘	Waarstaatjegemeente.nl
	Laag opleidingsniveau	Laag opgeleid	15-75jarigen			28%		27%	↘	Waarstaatjegemeente.nl
	Weinig steun van familie	Zelden/geen steun familie/vrienden bij	Ouders	50%			44%		↘	Kindmonitor GGD
<i>Kindfactoren</i>										
	Ontwikkelings- en gedragsproblemen	Geïndiceerde jeugdhulp	Jeugdigen				15,8%	16,3%	↗	Waarstaatjegemeente.nl
		Aantal ondersteuningstrajecten jeugd Sterk Papendrecht	Jeugdigen		1.078	969	845	1.027		↘
	Prematuur of dysmatuur	Vroeggeboorte en/of te laag geboortegewicht (per 1.000 geboortes)	Kinderen		135,3	126,7	128,9		↘	Waarstaatjegemeente.nl
	Groot gezin van 3 of meer kinderen	Huishoudens met 3 of meer kinderen	Huishoudens		752	764	759	768	↗	CBS
<i>Interactie ouder-kind</i>										
	Gebrek aan kennis over opvoeding, vreemde verwachtingen of opvattingen	Behoeft deskundige hulp	Ouders & kind	10%			11%		↗	Kindmonitor GGD
	Stessfactoren in gezin (bijv. scheiding)	Aantal gescheiden inwoners	Volwassenen (19+)		2.551	2.579	2.656	2.671	↗	CBS
		Stress ervaren in afgelopen 4 weken	Volwassenen (19+)			56%		62%	↗	Volwassenenmonitor GGD
Beschermend										
<i>Omgevingsfactoren</i>										
	Steun uit netwerk	Voldoende steun familie of vrienden bij	Ouders	93%			91%		↘	Kindmonitor GGD
<i>Kindfactoren</i>										
	Veerkrachtig in sociale situaties	Is meestal weerbaar	Kinderen (0-12 jaar)	64%			62%		↘	Kindmonitor GGD
		Herstels zich snel na moeilijke periode	Jeugdigen (12-18 jaar)				66%			Jeugdmonitor GGD

6.2 Huiselijk geweld

Ook op het vlak van huiselijk geweld zien we een stijging in bepaalde risicofactoren (tabel 8). Zo zien we een stijging in het aantal overmatige drinkers onder volwassenen, het aantal volwassenen met een risico op angst of depressie, het aantal volwassenen met ernstige eenzaamheid, huishoudens met een bijstandsuitkering, en volwassenen die moeite hebben met rondkomen.

Op de beschermende factoren daarentegen zien we een daling op volwassenen met een goed ervaren gezondheid.

Tabel 8: data risicofactoren & beschermende factoren huiselijk geweld Papendrecht

Type	Factor	Beschikbare data	Populatie	2019	2020	2021	2022	Stijging/daling	Bron	
Risico	Alcohol- of drugsmisbruik	Overmatige drinker	Volwassenen (19+)		13%		15%	↗	Volwassenenmonitor GGD	
	Geestelijke/lichamelijke handicap	Matig risico op angst/depressie	Volwassenen (19+)		34%		43%	↗	Volwassenenmonitor GGD	
		Hoog risico op angst/depressie	Volwassenen (19+)		4%		8%	↗	Volwassenenmonitor GGD	
		Chronische aandoeningen (min. 1)	Volwassenen (19+)		33%		33%	≈	Volwassenenmonitor GGD	
		Ernstig beperkt door gezondheid	Volwassenen (19+)		4%		4%	≈	Volwassenenmonitor GGD	
	Geïsoleerd	Zeer ernstig eenzaam	Volwassenen (19+)		10%		17%	↗	Volwassenenmonitor GGD	
	Laag opleidingsniveau	Laag opgeleid	15-75 jarigen		28%	27%		↘	Waarstaatjegemeente.nl	
	Werkeloosheid	Werkloosheid	15-65 jarigen	3,9%	4,3%	3,9%	3,1%	↘	Waarstaatjegemeente.nl	
		Specifieke omstandigheden	Huishoudens met bijstandsuitkering (per 10.000 inwoners)	Huishoudens	251,3	306,1	275,8		↗	Waarstaatjegemeente.nl
Beschermend	Goede gezondheid	Moeite met rondkomen	Volwassenen (19+)		8%		15%	↗	Volwassenenmonitor GGD	
		Goede ervaren gezondheid	Volwassenen (19+)		81%		72%	↘	Volwassenenmonitor GGD	

6.3 Ouderenmishandeling

Betreffende ouderenmishandeling is er in tabel 9 een stijging te zien in risicofactoren zoals ouderen die moeite hebben met rondkomen, en zeer ernstige eenzaamheid onder ouderen. Wanneer we naar de plegerfactoren kijken zien we een stijging op volwassenen die zich tamelijk tot zwaar belast voelen door het geven van mantelzorg, het aantal gescheiden inwoners, volwassenen met een risico op angst of depressie, volwassenen die gebruik maken van geestelijke gezondheidszorg, en volwassenen die overmatig drinken.

Tabel 9: data risicofactoren & beschermende factoren ouderenmishandeling Papendrecht

Type	Factor	Beschikbare data	Populatie	2019	2020	2021	2022	Stijging/daling	Bron	
Risico	Ouderenfactoren	Afhankelijkheid	Ernstig beperkt door gezondheid in dagelijks leven	Ouderen (65+)		7%	4%	↘	Volwassenenmonitor GGD, ouderen	
		Ingrijpende voorvallen	Stress ervaren in de afgelopen 4 weken	Ouderen (65+)		34%	31%	↘	Volwassenenmonitor GGD, ouderen	
			Moeite met rondkomen	Ouderen (65+)		6%	8%	↗	Volwassenenmonitor GGD, ouderen	
	Plegerfactoren	Isolement	Zeer ernstig eenzaam	Ouderen (65+)		10%	11%	↗	Volwassenenmonitor GGD, ouderen	
		Overbelasting (zorg is)	Tamelijk/zwaar belast door mantelzorg geven	Volwassenen (19+)		2%	3%	↗	Volwassenenmonitor GGD	
			Langdurige	Werkloosheid	15-65 jarigen	3,9%	4,3%	3,9%	3,1%	↘
		Relatieproblemen	Aantal gescheiden inwoners	Volwassenen (19+)	2.551	2.579	2.656	2.671	↗	CBS
		Schulden	Schuldhelpverlening	Inwoners	167	183	156	133	↘	Dashboard SDD
		Psychische problematiek	Matig risico op angst/depressie	Volwassenen (19+)		34%		43%	↗	Volwassenenmonitor GGD
		Psychische problematiek	Hoog risico op angst/depressie	Volwassenen (19+)		4%		8%	↗	Volwassenenmonitor GGD
Beschermend	Alcoholisme, drugs- en	Verzekerde GGZ-gebruiker (basis GGZ of POH)	Volwassenen (19+)	4,9%	4,8%	5,1%	↗	Waarstaatjegemeente.nl		
		Overmatige drinker	Volwassenen (19+)		13%		15%	↗	Volwassenenmonitor GGD	
Ouderenfactoren	Eigen regie	Geen regie over eigen leven	Ouderen (65+)		15%		11%	↘	Volwassenenmonitor GGD, ouderen	

6.4 Data op wijkniveau

Niet alle data op lokaal niveau weergegeven in voorgaande overzichten zijn ook beschikbaar op wijkniveau. Wél zijn in bepaalde gevallen soortgelijke indicatoren beschikbaar, welke gebruikt zijn in de overzichten in onderstaande paragrafen. Let op, het kan hier om lichtelijk andere definities en, of, metingen gaan dan de indicator op lokaal niveau. Onderstaande overzichten zijn dus ook alleen bedoeld om het verschil tussen de wijken aan te duiden, en niet om te vergelijken met de data op lokaal niveau.

Het rood in de onderstaande overzichten toont de wijk die het minst goed scoort op de indicator. Het oranje geeft de wijk aan die het op één na minst goed scoort op de indicator.

6.4.1 Kindermishandeling & huiselijk geweld

Om context te scheppen wordt er eerst gekeken naar de totale inwonerspopulatie per wijk. In onderstaand overzicht zien we dat de meeste inwoners woonachtig zijn in Westpolder, gevolgd door Wilgendonk. Hetzelfde geldt voor het aantal jeugdige inwoners binnen deze wijken.

Uit de risicofactoren komt naar voren dat Kraaihoek procentueel het minst goed scoort. De wijk scoort het minst goed op de risicofactoren (gericht op volwassenen): gescheiden inwoners, laagopgeleiden, laag bruto jaarinkomen, risico op angst of depressie, stress, ernstige eenzaamheid, langdurige aandoeningen, ernstige beperkingen door gezondheid, moeite met rondkomen, en schuldhulpverlening. Op de beschermende factoren scoort Kraaihoek het minst goed op regie hebben over het eigen leven en goed ervaren gezondheid.

De wijk Westpolder scoort op vrijwel al deze indicatoren het op één na minst goed. Westpolder scoort het minst goed, samen met Kraaihoek, op het aandeel laagopgeleiden.

Tabel 10: data risicofactoren & beschermende factoren wijkniveau – kindermishandeling & huiselijk geweld

Wijk	Oosteind & De Kooy	Kraaihoek	Middenpolder	Molenvliet	Oostpolder	Westpolder	Wilgendonk	Jaartal	Bron
Demografisch									
Inwoners	1.230	5.705	2.415	3.345	4.255	9.550	5.760	2023	CBS
Aantal jeugdigen	275	1.520	570	985	1.405	2.455	1.610	2023	CBS
Risico									
Gescheiden	8%	10%	9%	8%	6%	9%	7%	2023	Allecijfers.nl
Gemiddeld bruto jaarinkomen	29.557	25.700	29.465	28.700	33.500	27.564	31.300	2021	Allecijfers.nl
Laag opgeleid (15-75)	21%	30%	23%	22%	21%	30%	25%	2021	Allecijfers.nl
Overmatige drinker (18-65)	5%	4%	5%	5%	5%	5%	5%	2020	Allecijfers.nl
Hoog risico op angst of depressie (18-65)	6%	9%	7%	6%	5%	7%	6%	2020	Allecijfers.nl
Matig/hoog risico op angst of depressie (18-65)	43%	50%	44%	44%	41%	46%	42%	2020	Allecijfers.nl
Moeite met rondkomen (18-65)	10%	20%	11%	12%	8%	14%	10%	2020	Allecijfers.nl
Aantal klanten schuldhulpverlening	<7	39	<7	24	<7	25	7	2022	SDD
(Heel) veel stress afgelopen 4 weken (18-65 jaar)	19%	23%	20%	20%	18%	21%	20%	2020	Allecijfers.nl
Langdurige aandoening (min. 1) (18-65)	28%	32%	28%	28%	25%	29%	27%	2020	Allecijfers.nl
Ernstige beperking door gezondheid (18-65)	3%	5%	4%	3%	3%	4%	3%	2020	Allecijfers.nl
Ernstig/zeer ernstig eenzaam (18-65)	9%	14%	10%	10%	8%	11%	9%	2020	Allecijfers.nl
Beschermend									
Matig/veel regie over eigen leven (18-65)	93%	89%	93%	93%	94%	92%	93%	2020	Allecijfers.nl
Goede/zeer goede ervaren gezondheid (18-65)	84%	77%	83%	83%	86%	82%	84%	2020	Allecijfers.nl

*Rood betekent de wijk die het minst goed scoort op de indicator

*Oranje betekent de wijk die het op één na minst goed scoort op de indicator

5.4.2 Ouderenmishandeling

Vervolgens zoomen we in op de risico- en beschermende factoren van ouderenmishandeling. Hier zien we dat ook de wijk Kraaihoek procentueel het minst goed scoort op de meeste risicofactoren, namelijk op langdurige aandoeningen, ernstige beperking door slechte gezondheid, en ernstige eenzaamheid bij de ouderenfactoren. Ook scoort Kraaihoek het hoogst op zien we een risico op angst of depressie bij volwassenen, moeite met rondkomen en stress bij de plegerfactoren. Ook hier scoort Westpolder vaak het op één na minst goed, met uitzondering van de indicatoren over regie over het eigen leven. De verschillen tussen Westpolder en Kraaihoek zijn vaak minimaal.

Tabel 11: data risicofactoren & beschermende factoren wijkniveau - ouderenmishandeling

Wijk	Indicator	Oosteind & De Kooy	Kraaihoek	Middenpolder	Molenvliet	Oostpolder	Westpolder	Wilgendonk	Jaartal	Bron
Demografisch										
	Aantal ouderen (65+)	360	1.410	610	730	560	2.605	1.080	2023	CBS
Risico										
Ouderenfactoren										
	Langdurige aandoening (min. 1) (65+)	45%	48%	45%	45%	46%	47%	46%	2020	Allecijfers
	Ernstige beperking door gezondheid (65+)	8%	9%	7%	6%	8%	8%	8%	2020	Allecijfers
	Ernstig/zeer ernstig eenzaam (65+)	10%	11%	10%	8%	10%	10%	10%	2020	Allecijfers
Plegerfactoren										
	Overmatige drinker (19+)	5%	5%	6%	5%	5%	5%	5%	2020	Allecijfers
	Hoog risico op angst of depressie (19+)	5%	8%	6%	6%	5%	6%	5%	2020	Allecijfers
	Matig/hoog risico op angst of depressie (19+)	41%	47%	42%	42%	40%	44%	41%	2020	Allecijfers
	Moeite met rondkomen (19+)	8%	16%	9%	10%	8%	12%	9%	2020	Allecijfers
	(Heel) veel stress afgelopen 4 weken (19+)	14%	18%	16%	16%	16%	17%	17%	2020	Allecijfers
Beschermend										
Ouderenfactoren										
	Matig/veel regie over eigen leven (65+)	85%	83%	87%	88%	84%	85%	86%	2020	Allecijfers
	Goede/zeer goede ervaren gezondheid (65+)	67%	63%	70%	72%	66%	66%	69%	2020	Allecijfers

*Rood betekent de wijk die het minst goed scoort op de indicator

*Oranje betekent de wijk die het op één na minst goed scoort op de indicator

5.5 Kwalitatieve data

Naast de kwantitatieve data komen er ook vanuit de praktijk signalen naar voren. Het gaat hier niet om cijfers, maar om ervaringen. Jeugdbeschermers geven bijvoorbeeld aan dat zij bij veel van hun casuïstiek aanlopen tegen complexe **vechtscheidingen**. Ook Sterk Papendrecht geeft aan dat een groot deel van hun casuïstiek te maken heeft met complexe scheidingen. Hier wordt vanuit de Routekaart Jeugd op ingespeeld.

Veilig Thuis geeft aan dat zij vermoeden dat slechts een gedeelte van bijvoorbeeld de ouderenmishandeling in beeld is. Hier gaat het om erg lage aantallen meldingen, terwijl er wel sprake is van toenemende vergrijzing. Ook voor huiselijk geweld en kindermishandeling is de verwachting dat **niet alle casussen in beeld** zijn bij instanties.

6. Huidige ontwikkelingen

Rondom het thema zijn er reeds veel ontwikkelingen op diverse niveaus (zie bijlage 1 voor een uitgebreid overzicht). Zo is bijvoorbeeld het programma Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming actief, wat een samenspel van acties en ontwikkelingen op zowel **landelijk, regionaal, als lokaal** niveau is. De kaders worden landelijk bepaald, al dan niet in nieuwe wetgeving verankerd. Op regionaal niveau wordt vervolgens gezocht naar nadere uitwerking en aanvullende kaders. De verdere inkleuring hiervan wordt belegd bij de gemeenten en diens lokale teams. Deze ontwikkelingen zijn niet los van elkaar te zien. Hieronder worden de voornaamste ontwikkelingen uitgelicht.

Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming (landelijk & regionaal)

Van 2021 tot 2031 loopt landelijk het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming. Het doel hiervan is middels het verbeteren van de **samenwerking in de jeugdbeschermings- en veiligheidsketen**, het **terugdringen van onveiligheid** in gezinnen en huishoudens. Landelijk zijn er 11 proeftuinen aangesteld, waar Zuid-Holland Zuid niet onder valt. De regio Zuid-Holland Zuid gaat zelf aan de slag met het programma Toekomstscenario Kind- en

Gezinsbescherming. Het regionale Veilig Opgroeien is Teamwerk vormt hiervoor de basis, en is gericht op het beter organiseren van de jeugdbeschermingsketen en zo vroeg mogelijk stoppen van onveilige situaties. Dit is een samenwerking tussen regiogemeenten, lokale teams, Gecertificeerde Instellingen, Raad voor de Kinderbescherming en Veilig Thuis. Vanuit de regio wordt er momenteel een **opdrachtverstrekking** voor de lokale teams geschreven, waarin de Leidraad werken aan veiligheid verwerkt wordt. Gemeenten dienen de borging hiervan in de lokale teams te bewerkstelligen. Onderdeel van het regionale plan is **monitoring van de aanpak en effecten**.

Daarnaast is het opzetten van **Regionale Veiligheidsteams** (RVT's) onderdeel van het Toekomstscenario, wat betekent dat het overgrote deel van de taken van de Raad voor de Kinderbescherming, Gecertificeerde Instellingen, en Veilig Thuis toekomstig beoogt is op te gaan in de kerntaken van de te vormen Regionale Veiligheidsteams. Het Regionale Veiligheidsteam is beoogd wettelijke taken uit te voeren met verdergaande bevoegdheden dan lokale teams. Zie bijlage 1 voor meer informatie over het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming en de planning op landelijk en regionaal niveau.

Binnen de regio worden er, in relatie tot het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming, gesprekken gevoerd over hoe toekomstig beter aan de informatiebehoefte van de regiogemeenten voldaan kan worden op het vlak van kindermishandeling, huiselijk geweld, en ouderenmishandeling. Momenteel weten we nog niet wat uit deze gesprekken zal komen.

Lokale ontwikkelingen

Lokaal zijn er diverse ontwikkelingen die direct of indirect beogen bij te dragen aan het voorkomen en terugdringen van kindermishandeling en huiselijk geweld. Hieronder zijn de voornaamste lokale ontwikkelingen uitgelicht, gericht op het terugdringen van risicofactoren, bevorderen van beschermende factoren, of verbeteren van de jeugdbeschermings- en veiligheidsketen:

- **Consultatie:** door Sterk Papendrecht wordt expertise geraadpleegd van het Adviespunt Scheiden Kind & Ouderschap op het thema complexe scheidingen.
- **Gezamenlijk optrekken:** het thema veiligheid pakt Sterk Papendrecht op met zowel de jeugdprofessionals, schoolmaatschappelijk werk, en het volwassenenteam waar nodig. Zo worden huiselijk geweld-casussen waarbij kinderen betrokken zijn gezamenlijk opgepakt door het volwassenenteam en jeugdteam.
- **Samenwerking Sterk Papendrecht & Veilig Thuis:** er wordt samengewerkt tussen Sterk Papendrecht en Veilig Thuis bij opschaling, belegd binnen de structuur van Veilig Opgroeien is Teamwerk. Ook bij het afschalen van casussen of acute veiligheidsvraagstukken wordt samen opgetrokken.
- **Integrale Klantroute (IKR):** de IKR is de route die een klant aflegt bij aanmelding bij Sterk Papendrecht, waarin alle vormen van dienstverlening van samenwerkende partijen verwerkt zitten. Hierdoor kan gemakkelijker op- en afgeschaald worden. In 2023 is de route geïmplementeerd.
- **Actieplan Schulden & Armoede:** lokaal is er een actieplan Schulden & Armoede, waarin de focus ligt op het verbeteren van de financiële positie van de inwoner.
- **Aanpak Voorkoming Escalatie (AVE-model):** dit model met een duidelijke rolverdeling betreft alle direct betrokken organisaties (gemeentelijk en regionaal), wanneer er sprake is van onveilige situaties. Het doel hierbij is het voorkomen en beperken van (dreigend) escalerende situaties.

- **Routekaart Jeugd:** de routekaart Jeugd is gericht op het verbeteren van de jeugdhulp lokaal, in afstemming met partners. Onderwerpen die hierin aan bod komen zijn onder andere (v)echtscheidingen, en armoede/bestaanszekerheid. Hier zit een link met het Toekomstscenario; de routekaart Jeugd lift mee op de regionale ontwikkelingen.
- **Integrale Wijkaanpak:** deze aanpak richt zich op het verbeteren van de ondersteuning door beter in te spelen op de problematieken en behoeften in de wijk Kraaihoek, op het vlak van veiligheid en leefbaarheid. Het ontwikkelen van de aanpak is gestart in januari 2024.

7. Conclusie

Uit de data van Veilig Thuis blijkt niet of de omvang van de problematiek in aantal personen waarbij sprake is van kindermishandeling, huiselijk geweld, of ouderenmishandeling is gegroeid. Wel blijkt er een stijgende trend in het aantal meldingen en gestarte (melding)dossiers op het vlak van kindermishandeling (gestarte casussen), wat kán duiden op een groeiende problematiek. Dit kan niet met zekerheid gezegd worden. Ook zien we een **stijging in diverse risicofactoren en daling in diverse beschermende factoren** in de data, waardoor een stijging in een toenemende problematiek kindermishandeling wel een reële mogelijkheid is. Daarnaast is het vermoeden dat een gedeelte van de problematiek niet in beeld is bij instanties. Hetzelfde geldt voor de problematiek huiselijk geweld en ouderenmishandeling, waarvan ook de verwachting is dat een gedeelte niet in beeld is bij instanties. De aantallen meldingen en gestarte meldingdossiers op huiselijk geweld en ouderenmishandeling tonen daarentegen geen eenduidige stijgende trend zoals het geval is bij kindermishandeling. Echter betekent ook dit niet per definitie dat er geen sprake is van een groeiende problematiek op huiselijk geweld en ouderenmishandeling.

Op hoogover niveau keren bepaalde indicatoren vaker terug als stijgende risicofactoren bij de diverse typen mishandeling. Zo komt op het gebied van **psychische problematiek** een stijging in risico op angst of depressie en het gebruik van geestelijke gezondheidszorg naar voren. Ook **financiële problematieken** zoals het hebben van een bijstandsuitkering of moeite met rondkomen stijgen. Andere risicofactoren voor de drie typen mishandeling die een stijging tonen zijn inwoners die **overmatig drinken**, en het aantal **gescheiden** inwoners.

Daarnaast zien we specifiek voor kindermishandeling een stijging in risicofactoren betreffende **gezinssamenstelling**, zoals eenoudergezinnen en grote gezinnen met drie of meer kinderen. Ook **stress** en een toename van jeugdigen met **jeugdzorg** zijn stijgende risicofactoren. Rondom **ondersteuning in opvoeding** zien we een groeiende behoefte aan deskundige hulp bij de opvoeding, terwijl we op de beschermende factoren een afname zien in de **weerbaarheid van kinderen** en een afname in het ervaren van voldoende steun vanuit het netwerk bij de opvoeding.

Specifiek voor huiselijk geweld zien we naast de algemene stijgende risicofactoren een toename in zeer **ernstige eenzaamheid** en een afname in goed **ervaren gezondheid**. Bij ouderenmishandeling zien we ook een stijging in zeer ernstige eenzaamheid terug en daarnaast een stijging in **belasting door mantelzorg** als een van de plegerfactoren.

Wanneer we op wijkniveau naar de data kijken zien we dat, op basis van de risicofactoren en beschermende factoren, naar verwachting de meeste winst te behalen valt binnen de wijk **Kraaihoek**. Dit sluit aan bij de **Integrale Wijkaanpak** die momenteel in ontwikkeling is,

welke zich onder andere richt op Kraaihoek. Dit zal dus niet worden opgenomen in de acties in het plan van aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling, aangezien dit reeds behoort bij de uitwerking van de Integrale Wijkaanpak.

Daarnaast blijkt uit de huidige ontwikkelingen dat er reeds veel aanbod of programma's zijn rondom het thema; vanuit diverse beleidsterreinen wordt bijgedragen aan het terugdringen van de risicofactoren en bevorderen van de beschermende factoren. Daarnaast wordt er reeds ingezet op het verbeteren van de aanpak binnen de jeugdbeschermings- en veiligheidsketen vanuit diverse lagen (landelijk, regionaal, en lokaal). Hoewel hier actief slagen in gemaakt worden valt er tevens nog verbetering te behalen, met name in het **inzichtelijk maken van de effectiviteit** van programma's en aanbod.

Bijlage 1: huidige en toekomstige aanpak & ontwikkelingen

Binnen de gemeente Papendrecht is een diversiteit in aanbod, aanpak, en programma's die inspelen op de risico- en beschermende factoren, en zorg binnen de jeugdbeschermings- en veiligheidsketen. Daarnaast zijn er plannen die momenteel ontwikkeld worden en later geïmplementeerd worden. Op regioniveau geldt hetzelfde, waar de gemeente Papendrecht op meelift. Hieronder worden het bestaande en toekomstige aanbod en programma's, direct of indirect gerelateerd aan het thema kindermishandeling, huiselijk geweld, en ouderenmishandeling toegelicht. Let op, deze bijlage toont de belangrijkste onderdelen en is niet allesomvattend.

Landelijk

Huidige aanpak & ontwikkelingen

Landelijke Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming

Diverse onderzoeken, waaronder van Verwey-Jonker (2020) hebben knelpunten in de jeugdbeschermings- en veiligheidsketen geconstateerd. Deze geconstateerde knelpunten waren dermate alarmerend dat er landelijk het programma Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming is opgezet (met een looptijd van 2021 tot 2030), gericht op het beter organiseren van de geconstateerde knelpunten in de keten. Het programma heeft daarmee als doel betere hulp en bescherming van kinderen en gezinnen (van 0-100 jaar) in onveilige situaties. Het programma is een samenwerking tussen de regiogemeenten, lokale teams, Gecertificeerde Instellingen, Raad voor de Kinderbescherming en Veilig Thuis.

Het programma richt zich op het slimmer en effectiever organiseren van de bescherming voor het gezin, door het benutten van de directe omgeving en het zo vroeg mogelijk inzetten op stoppen en duurzaam oplossen van onveiligheid. Dit gebeurt vanuit een lerende cultuur, waarbij de expertises op veiligheidsvlak het lokale team coachen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de Top-3 Methodiek (risicogestuurde zorg). Dit houdt in, eerst het (samen)werken om directe veiligheid te realiseren zodat er ruimte komt om te kunnen werken aan verandering voor de slachtoffers en plegers. Dan het creëren van stabiele veiligheid, door het aanpakken van de belangrijkste onderliggende risicofactoren die onveiligheid en geweld in stand houden. En als laatste het werken volgens herstelgerichte zorg, gericht op langdurige veiligheid. Gedurende alle fasen blijven professionals alert op de directe veiligheid van alle betrokkenen (Movisie, 2021). Binnen het programma staat centraal dat het gezin samen optrekt met de professionals. Bijvoorbeeld door een gezamenlijke analyse van de situatie te maken en gezamenlijk te bepalen wie op welk moment wat nodig heeft.

Het programma geeft op hoofdlijnen weer hoe de bescherming er over vijf tot tien jaar uit zou kunnen zien, uitgaande van de volgende uitgangspunten:

- Om kinderen en volwassenen (0–100), gezinnen en huishoudens heen staat het lokaal (wijk)team dat hulpverleent.
- Er is voor een gezin of huishouden één vast gezicht binnen het lokaal (wijk)team dat indien nodig samen optrekt met een professional uit een op te richten regionale veiligheidsorganisatie met als werknaam regionaal veiligheidsteam.
- Het regionaal veiligheidsteam heeft (ten opzichte van het lokaal team aanvullende) expertise en bevoegdheden op gebied van veiligheidsvraagstukken in gezinnen en huishoudens. In deze organisatie zijn functies van de Gecertificeerde Instellingen, Veilig

Thuis en de Raad voor de Kinderbescherming samengebracht.

- Professionals van lokale teams, regionale veiligheidsteams en specialistische aanbieders werken gezins-/systeemgericht en in gezamenlijkheid (integraal) aan het effectief en duurzaam borgen van veiligheid. Professionals worden gefaciliteerd om samen te werken en een lerende omgeving te vormen.
- Dicht bij deze professionals en gezinnen staat een netwerk van specialisten met kennis van kinderen, volwassenen en specifieke uitingsvormen van geweld.

Het landelijke Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming heeft een beeld geschetst van hoe de ondersteuning er toekomstig uit kan zien, maar toont geen uitgewerkt plan. Om hier de komende jaren concrete invulling aan te geven hebben de VNG en de ministeries van JenV en VWS opdracht gegeven tot een interbestuurlijk meerjarig programma Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming 2023-2026. Het landelijke programmadoel valt uiteen in twee doelstellingen die betrekking hebben op:

1. Het integraal systeem- en mensgericht werken. Dit richt zich op het daadwerkelijk gehoord voelen en ondersteund door kinderen, ouders, volwassenen, waar veiligheidsproblematiek een probleem is. Daarnaast zullen de lokale teams versterkt worden, zodat zij voldoen aan de leidraad 'werken aan veiligheid' voor lokale teams en gemeenten. Ook komt er een nauwe samenwerking met de nog te ontwikkelen regionale veiligheidsteams. De regio en lokale gemeenten hebben invloed op deze doelstelling.

2. Stelsel- en structuurveranderingen.

De huidige knelpunten vragen om een nieuwe manier van samenwerking tussen partners in de veiligheids- en beschermingsketen. Deze doelstelling dient landelijk uitgewerkt te worden en vervolgens verankerd in nieuwe wet- en regelgeving.

In tabel 13 wordt een verwachte planning weergegeven voor de acties en mijlpalen op landelijk niveau.

Tabel 13

Landelijk	Q1 2024	Q2 2024	Q3 2024	Q4 2024	2025	2026	2027
Oplevering landelijk convenant "stevige lokale teams"							
Landelijk besluit over de voorkeursvariant van de RVT's							
Benodigde aanpassingen, transitie, en transformatie(kosten) voorkeursvariant RVT's inzichtelijk							
Landelijk politiek besluit RVT's en mogelijke start wetgevingstraject							
Afronding wetgevingstraject en start transitie en transformatie RVT's							

Regionaal

Huidige aanpak & ontwikkelingen

1. Regionale Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming

Analoog aan het landelijke Toekomstscenario heeft de regio Zuid-Holland Zuid een programmaplan opgesteld, en uitgewerkt in een regionaal uitvoeringsprogramma en diverse projectplannen. Het regionale programma Veilig Opgroeien is Teamwerk vormt hiervoor de basis. Gedurende het programma vindt monitoring plaats om te leren en het effect van het programma inzichtelijk te maken. Tevens worden er afspraken gemaakt met partijen om in de toekomst beter te kunnen voldoen aan de informatiebehoefte van regiogemeenten.

De verdere uitwerking van het programma vindt plaats middels de vier basisprincipes van het regionale Toekomstscenario: gezinsgericht, lerend, rechtsbeschermend en transparant, en eenvoudig. Binnen de regio Zuid-Holland Zuid lopen of gaan starten de volgende projecten:

1. Project Versterken lokale teams
2. Project Visie gefaseerd werken
3. Project Verklarende analyse
4. Project MDA++ 3
5. Project Integrale sturing (Integrale Governance, Sturingsinformatie, Structureren van casuïstiektafels in de regio)
6. Project Regionaal veiligheidsteam.
7. Project Verbinding Volwassenen-GGZ
8. Project Juridische gezinsinterventies Globaal zijn deze als volgt in tijd uitgezet.

De twee voornaamste staan hieronder verder toegelicht.

Versterken lokale teams

In november 2019 stelde de VNG-commissie Zorg, Jeugd en Onderwijs en de VNG-commissie Bestuur en Veiligheid het kwaliteitskader “Werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten” vast. In september 2022 heeft de VNG besloten om dit Kwaliteitskader aan te passen. Het Kwaliteitskader heeft nu de naam ‘Werken aan veiligheid – leidraad voor gemeenten voor de opdrachtverstrekking’.

De leidraad richt zich op gemeenten en de opdrachtgevende verantwoordelijkheid van de gemeente richting organisaties die invulling geven aan het bieden van ondersteuning aan gezinnen/huishoudens waar sprake is van onveilige situaties. De gemeente dient samen met de uitvoerende partijen zorg te dragen dat lokale wijkteams voldoende zijn toegerust om deze ondersteuning te bieden of organiseren. Het convenant wordt ontwikkeld in nauwe afstemming met onder andere de gemeenten, de Associatie Wijkteams, de SBJ, cliënt- en brancheorganisaties, VWS en partijen uit de brede sociale basis. Daarnaast zal ook de Leidraad Werken aan Veiligheid onderdeel uitmaken van dit kader. Dit betreft een niet-vrijblijvend kader voor gemeenten.

Visie gefaseerd werken aan veiligheid

Bij kinderen en gezinnen waar sprake is van onveiligheid zijn in de praktijk vele organisaties betrokken, met allen eigen taken, verantwoordelijkheden en werkwijzen. In de praktijk zijn er veel onduidelijkheden over wie op welk moment aan zet is. Hier liggen groten kansen om de samenwerking te verbeteren, tussen onder andere de Gecertificeerde Instellingen, Veilig Thuis, Raad voor de Kinderbescherming, en de lokale teams.

Het Toekomstscenario focust op het bundelen van expertise door vanuit één regionaal veiligheidsteam te gaan samenwerking bij veiligheidscasuïstiek. In de regio wordt hiervoor de Visie gefaseerd werken aan veiligheid gehanteerd als basis. Deze visie richt zich op:

- 1) Eerst werken aan de directe veiligheid met een veiligheidsbeoordeling, veiligheidsvoorwaarden en een veiligheidsplan.
- 2) Vervolgens de inzet van risicogestuurde zorg om risicofactoren terug te dringen
- 3) Als laatste ondersteuning inzetten op het vlak van herstel.

In tabel 14 hieronder wordt een verwachte planning en mijlpalen weergegeven van de acties vanuit de regio.

Tabel 14

Landelijk	Q1 2024	Q2 2024	Q3 2024	Q4 2024	2025	2026	2027
Verstrekken definitieve opdracht "versterken lokale teams"							
Opleveren Koersdocument Geweld in Afhankelijkheidsrelaties							
Uitwerken monitoringsplan Toekomstscenario							
Opstellen samenwerkingsafspraken ketenpartners							
De regio Zuid-Holland Zuid werkt volgens één uniforme werkwijze							
De regiovisie Zorg & Veiligheid wordt opgeleverd							
Monitoring regionale Toekomstscenario							

2. Veilig Thuis

Inwoners kunnen bij Veilig Thuis terecht wanneer zij slachtoffer zijn van huiselijk geweld of kindermishandeling of bij het vermoeden van deze gebeurtenissen bij een ander. Zowel inwoners als professionals kunnen advies vragen bij Veilig Thuis of een melding doen bij vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld. Veilig Thuis volgt dan de meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling. Veilig Thuis kan na melding besluiten een onderzoek te starten om te inventariseren of het vermoeden bevestigd wordt en indien nodig een melding doen bij de Raad voor de Kinderbescherming. Veilig Thuis heeft tevens een doorverwijsfunctie, zij kan casussen overdragen aan andere partijen, zoals Sterk Papendrecht of een specialistische zorgaanbieder.

3. Bemoeizorg (Antes)

Bemoeizorg is een vorm van zorg waarbij men zelf op mensen afstapt die complexe problemen hebben op meerdere gebieden in hun leven. Denk daarbij aan (een combinatie van) drugs-, medicatie-, en alcoholmisbruik, psychiatrische problemen, verwaarlozing, ernstige vereenzaming, enzovoorts. Wanneer hulpverleningsinstanties constateren dat een inwoner zorg nodig heeft, maar niet achter de deur komen, kan Bemoeizorg worden ingeschakeld. In de regio Drechtsteden biedt Antes bemoeizorg.

4. Meldpunt Zorg & Overlast

Bij het Meldpunt Zorg & Overlast kunnen inwoners in de regio Zuid-Holland Zuid melden wanneer zij zich zorgen maken over een familielid, buurman of buurvrouw, of iemand anders in hun omgeving. Dit kunnen ook mensen zijn waarvan inwoners vinden dat zij zorg nodig hebben maar hier zelf niet om kunnen of willen vragen. Ook als inwoners vermoeden dat er onvoldoende hulp geboden wordt, kunnen zij dit bij het Meldpunt Zorg & Overlast aangeven.

Het Meldpunt Zorg & Overlast werkt nauw samen met een groot netwerk van zorg- en hulpverleners in de regio om de signalen of meldingen goed aan te kunnen pakken. Bij deze instanties wordt nagegaan of de persoon van de melding al bekend is. Het Meldpunt werkt onder andere samen met de Wijk GGD, sociale wijkteams, bemoeizorg, verslavingszorg, Geestelijke Gezondheidszorg, Leger des Heils, politie, WMO instellingen, Veilig Thuis ZHZ en woningbouwcorporaties.

Ieder signaal of iedere melding die binnenkomt bij het Meldpunt wordt door een deskundige behandeld. De deskundige gaat na wat er mogelijk aan de hand is en onderzoekt wat er nodig is aan zorg en/ of ondersteuning. Soms kan dit betekenen dat er een hulpverlener wordt gevraagd om bij de betrokkene langs te gaan. Dit kan iemand zijn van het wijkteam, de Wijk GGD'er of misschien een professional van een (gespecialiseerd) bemoeizorg team.

5. Voorzieningen geïndiceerde jeugdzorg

Regionaal zijn er diverse voorzieningen voor geïndiceerde jeugdzorg waar jeugdigen met problematieken terecht kunnen wanneer ondersteuning vanuit het voorveld niet afdoende is. Regionaal zijn er voorzieningen voor jeugdhulp, jeugdbescherming, en jeugdreclassering.

6. Voorzieningen Beschermd Wonen & Maatschappelijke Opvang

Beschermd Wonen & Maatschappelijke Opvang zijn regionaal georganiseerd. Beschermd Wonen is er voor volwassenen met psychische of psychosociale problemen die 24 uur per dag hulp nodig hebben. Een voorbeeld hiervan is de vrouwenopvang in Dordrecht. Daarnaast wordt regionaal de Maatschappelijke Opvang georganiseerd. Deze is bedoeld voor inwoners die dakloos zijn of dreigen te raken. Dit kan bijvoorbeeld komen door huiselijk geweld of psychische problemen.

7. Campagne Orange the World

Ieder jaar is er wereldwijd een campagne die aandacht vraagt voor het voorkomen en stoppen van geweld tegen meisjes en vrouwen. De afgelopen jaren heeft Ladies Circle (gevestigd in de regio) hier aandacht aan besteed in gemeente Papendrecht.

Toekomstige aanpak & ontwikkelingen

Regionale visie aanpak Zorg & Veiligheid

De regio heeft een subsidie aangevraagd bij ZonMW voor het verbeteren van de samenwerking in de zorg- en veiligheidsregio. Onderdeel hiervan is het opstellen van een regiovisie Zorg & Veiligheid. Als de subsidie wordt toegekend, streeft de regio ernaar om deze visie eind 2024, begin 2025, op te leveren. Voor het opstellen van deze regiovisie wordt ook gebruik gemaakt van de Landelijke ontwikkelagenda zorg en veiligheid, de aanpak Veiligheid Voorop, de visie Gefaseerd samenwerken aan veiligheid, en het netwerk zorg en staf. Diverse partners op het vlak van zorg en veiligheid, zoals Veilig Thuis, politie, Openbaar Ministerie, zorg- en veiligheidshuis, GGZ, Raad voor de Kinderbescherming, et cetera, zijn hierbij betrokken. Al deze partijen worden betrokken bij het opstellen van de visie. De regio streeft ernaar om het eerste kwartaal van 2024 een Koersdocument Geweld in Afhankelijkheidsrelaties op te leveren, wat uiteindelijk deel zal uitmaken van de bredere regiovisie Zorg en Veiligheid.

Alle betrokken partijen in de keten dienen gezamenlijk inspanningen te leveren om de leidraad Werken aan veiligheid te implementeren in de lokale teams in de regio.

Samenwerking is een essentieel onderdeel van deze leidraad. Een gezamenlijke visie op het thema onveiligheid en de samenwerking hierin is van cruciaal belang om te komen tot een gezamenlijk gedragen effectieve aanpak.

Lokaal

Huidige aanpak & ontwikkelingen

Het lokale Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming

Het regionale Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming kent een lokale vertaling. Veilig Thuis, Stichting Jeugdteams, Gecertificeerde Instellingen, de Raad voor de Kinderbescherming en de Service Organisatie Jeugd zijn in 2018 een samenwerking gestart om de samenwerking in het vrijwillige kader anders vorm te geven, resulterend in het programma Veilig Opgroeien is Teamwerk dat in 2020 is gestart. Het doel van Veilig Opgroeien is Teamwerk is eerder, sneller, en in samenhang deskundige ondersteuning te bieden aan gezinnen waar sprake is van onveilige ontwikkeling. Veilig Opgroeien is Teamwerk richt zich erop ondersteuning zoveel mogelijk vanuit het vrijwillig kader te organiseren. Dit programma wordt momenteel verder doorontwikkeld naar het

Toekomstscenario, gericht op een doelgroep van 0-100 jaar, waar tevens verbetering in de samenwerking in de jeugdbescherming- en veiligheidsketen centraal staat. Om de opdracht zoals omschreven binnen het Toekomstscenario uit te voeren, is een lokale vertaling hiervan vereist. Zo dienen op lokaal niveau medewerkers getraind te worden in onder andere het signaleren van onveilige situaties, het toepassen van de meldcode, gezinsgericht werken, betrokken zijn zolang nodig, et cetera. Lokale teams dienen te investeren in training van professionals. De landelijke leidraad 'werken aan veiligheid' vormt hiervoor de basis.

Eind 2023 heeft de regio een lokale startfoto gemaakt, waaruit naar voren is gekomen hoe alle lokale teams, waaronder Sterk Papendrecht, ervoor staan in de uitwerking van de taken zoals beschreven in de leidraad 'werken aan veiligheid'. Lokale teams dienen deze ontwikkelpunten actief op te pakken en te borgen in afspraken. Het borgen van deze afspraken zal in nauwe samenhang moeten gebeuren met het convenant "Stevige lokale teams" dat op dit moment wordt ontwikkeld door de VNG. Dit houdt in, wanneer er bij kinderen en gezinnen sprake is van onveiligheid wordt er vanaf 2025 in de regio Zuid-Holland Zuid door lokale teams en de netwerkpartners veiligheid gewerkt vanuit één visie, met één taal, volgens één werkproces en met één format voor het opstellen van veiligheidsplannen. Deze aanpak is gestoeld op de werkwijze van de Top-3 Methodiek, gebaseerd op de visie gefaseerd werken. Gemeente Papendrecht is hierin aan zet om zorg te dragen voor de borging hiervan binnen Sterk Papendrecht. Sterk Papendrecht dient in 2025 te werken volgens de leidraad 'werken aan veiligheid', welke geborgd zal worden in het regionale uniforme werkproces.

De regio levert uiterlijk het eerste kwartaal van 2024 de lokale startfoto Sociaal Team in relatie tot de Leidraad werken aan Veiligheid op. Sterk Papendrecht is reeds aan de slag met ontwikkelpunten die uit deze startfoto naar voren zijn gekomen als verbeterpunten.

2. Actieplan Schulden & Armoede (2022-2025)

Het actieplan Schulden & Armoede heeft vier pijlers centraal staan:

- Gericht informeren
- Samen signaleren
- Ondersteuningsaanbod verbeteren
- Meedoen stimuleren.

Het doel is het tegengaan van armoede en schulden onder inwoners. Binnen de pijlers wordt op de volgende punten ingezet:

Gericht informeren

- Het continueren en updaten van de verjaardagskaart voor 18-jarigen en de Kwikstartapp.
- Geldfit beter bekend maken in Papendrecht, door aandacht in onze communicatie voor de Geldfittest. We streven naar 1.000 bezoekers per jaar.
- In samenwerking met het consultatiebureau onderzoeken hoe we passende informatie kunnen meegeven aan gezinnen over het omgaan met financiën;
- Het aanbieden van een lespakket over geldzaken aan scholen in Papendrecht;
- Zoeken naar mogelijkheden om via cultuur(educatie) het onderwerp van armoede breder bekend en bespreekbaar te maken;

Samen signaleren

- Tijdelijke inzet van een coördinator armoede en schulden bij Sterk Papendrecht voor het oppakken van de wettelijke taak vroegsignalering van betalingsachterstanden. We zetten in op een respons van één derde door een passende, persoonlijke benadering;

- Het voorkomen van huisuitzettingen door betalingsachterstanden, door het voortzetten van de samenwerking in het convenant preventie huisuitzettingen
- Het organiseren van netwerkbijeenkomsten over het thema armoede en schulden;
- Het stimuleren en informeren van een signalerend netwerk in Papendrecht, zoals het onderwijs, zorginstellingen, bedrijven, sportverenigingen, buurthuizen, enzovoorts.
- In samenwerking met buurthuizen tussentijds een dorpsgesprek organiseren over armoede, isolement, samen meedoen en het omzien naar elkaar.

Ondersteuningsaanbod verbeteren

- Het continueren van succesvolle interventies zoals budgetcoaching bij Stapje Fitter, hulp bij belastingaangifte en een regelarm maatwerkbudget;
- Minimahuishoudens ondersteunen in het verduurzamen van (eigen) woningen. Dit doen we in samenwerking met het Regionaal Energieloket.
- Een begeleidingstraject (nazorgtraject) opzetten bij Schuldhulpmaatje. Dit betreft coaching na afloop van een schuldhulptraject om terugval te voorkomen;
- Interventies van derde partijen voor minimahuishoudens stimuleren, als die een aanvulling zijn op ons huidige ondersteuningsaanbod. Dit zijn bijvoorbeeld het uitbreiden van Quiet Drechtsteden naar Papendrecht (een ondernemersnetwerk tegen armoede) en het organiseren van Hulp Portraits (minimahuishoudens krijgen een professionele portretfoto).
- Het beter bekend maken van onze minimaregelingen onder inwoners en organisaties;
- Onderzoek laten doen naar de klantreis van inwoners met financiële problemen;

Meedoen stimuleren

- Starten met een pilot waarin we een gratis mbo-opleidingsjaar aanbieden voor mensen in een uitkeringssituatie. We zoeken de verbinding met regiogemeenten die hier al ervaring mee hebben opgebouwd;
- Ondersteunen van mensen die digitaal minder vaardig of anderszins laaggeletterd zijn. Dit kan door meer de verbinding te zoeken met volwasseneducatie (vanaf 2022 zit bij het educatieaanbod ook de training 'omgaan met geld');
- Onderzoek doen naar de toepasbaarheid van 'een schuldenvrije start' voor jongeren;
- In regionaal verband onderzoeken we de mogelijkheid tot een volwassenfonds sport/cultuur.

3. Kansrijke Start (vanaf 2023)

Kansrijke Start legt de focus op hulp en ondersteuning rond de geboorte om een gezonde ontwikkeling te bevorderen. Vanaf 10 maanden voor de geboorte tot ongeveer 2 jaar na de geboorte wordt gewerkt aan een gezonde ontwikkeling. De omgeving waarin een kind wordt geboren, groeit, en zich ontwikkelt in de eerste 1000 dagen, bepaalt in grote mate de kansen voor later. Door een goede investering in deze periode, wordt een kind een kansrijke start geboden en wordt gebouwd aan een gezonde generatie in de maatschappij. Circa één op de zes kinderen maken een minder goede start, door bijvoorbeeld vroeggeboorte/laag geboortegewicht, of blootstaan aan sociale risicofactoren zoals stress, roken, slechte opvoeding. Dit heeft een levenslang effect op zowel de fysieke als mentale gezondheid en ontwikkeling, waardoor kans op verschillende terreinen, zoals school, in de maatschappij, et cetera worden verminderd.

4. Routekaart Jeugd (2024-2028)

Lokaal wordt binnen de Routekaart Jeugd aandacht besteed aan het verbeteren van de jeugdhulp binnen de gemeente Papendrecht. Hierin is een nauwe samenwerking met Sterk Papendrecht. Gezamenlijk met partners is hierin vormgegeven hoe in de toekomst in te spelen op knelpunten die geconstateerd zijn. Er wordt breed gekeken naar grotere maatschappelijke vraagstukken, en hoe we hier lokaal op kunnen anticiperen. De eerste contouren en opvallende speerpunten zijn geschetst. De routekaart dient nog concreter te worden uitgewerkt.

Op het vlak van veiligheid, waaronder kindermishandeling, lift de routekaart jeugd mee op de ontwikkelingen en monitoring binnen het Regionale Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming. Daarnaast houden we binnen de Routekaart jeugd zicht op de ontwikkeling op veiligheidscausistiek middels het Dashboard van de Serviceorganisatie Jeugd (SOJ), waar we de lokale ontwikkelingen nauw in de gaten houden.

5. Sociale Dienst Drechtsteden (SDD)

Inwoners kunnen terecht bij de Sociale Dienst Drechtsteden met vragen en/of ondersteuningsbehoefte op het vlak van werk, bijstand, schulden, en Wmo. Zo biedt de SDD onder andere schuldhulpverlening aan voor inwoners die in de schulden zitten. Binnen de SDD wordt gewerkt met de inzichten vanuit het stresssensitief werken, wat inhoudt dat er in de aanpak rekening wordt gehouden met hoe stress doorvloeit in de cognitieve vermogens en gedrag van inwoners.

6. Adviespunt Scheiden Kind & Ouderschap - Inloopspreekuur Scheiden

Het Adviespunt SKO is er voor alle inwoners met vragen over scheiden/ uit elkaar gaan tussen partners. Het Adviespunt SKO houdt inloopspreekuren waarbij iedere inwoner met vragen op dit thema terecht kan. Daarnaast fungeert het Adviespunt SKO als vraagbaak voor professionals.

7. Vluchtelingenwerk

Binnen gemeente Papendrecht biedt Vluchtelingenwerk ondersteuning voor vluchtelingen en asielzoekers vanaf het moment dat ze worden opgevangen totdat ze zelfstandig hun weg hebben gevonden. Bij de aanvang van de ondersteuning door Vluchtelingenwerk worden per statushouder de leefgebieden doorgenomen. Hier kan duidelijk worden dat er sprake is van bepaalde problematieken, bijvoorbeeld trauma. Ook spelen vaak op een later moment, gedurende de eerste anderhalf jaar van de persoon in Nederland, problematieken op. Wanneer dergelijke risico's of problematieken gesignaleerd worden, wordt Sterk Papendrecht betrokken.

8. Sterk Papendrecht

Sterk Papendrecht is het lokale team dat inwoners ondersteuning biedt op diverse levensgebieden. Hierbij kan gedacht worden aan ondersteuning in het dagelijks leven, opvoeding, gezondheid, zorg, dagbesteding, werk en inkomen, zelfstandig wonen, financiën, vervoer, ondersteuning voor mantelzorgers, en problemen binnen het gezin of de relatie.

Sterk Papendrecht bestaat uit onder andere een volwassenenteam, jeugdteam, de WijkGGD (via Yulius) en een wijkverpleegkundige (via Rivas). Waar niet voldoende tegemoet kan worden gekomen aan de hulpvraag van de inwoner door eigen begeleiding/ondersteuning kan Sterk Papendrecht doorverwijzen naar een zorgaanbieder of andere instantie, en in bepaalde gevallen zelf de casusregie houden (1 gezin, 1 plan, 1 regisseur). Sterk Papendrecht heeft een divers aanbod, neem bijvoorbeeld het programma Samen Oplopen,

waar gezinnen met veel problemen, of jeugdigen die veel stress ervaren, ondersteuning krijgen van een mede-inwoner op verschillende vraagstukken. Ook biedt Sterk Papendrecht opvoedondersteuning aan ouders met een problematiek of vraagstuk rondom opvoeden.

Binnen het jeugdteam van Sterk Papendrecht worden onder andere casussen opgepakt met echtscheidingsproblematiek bij gezinnen, die binnen komen via de rechtbank. Deze professionals zetten zich vervolgens in om complexe (v)chtscheidingen in goede banen te leiden met als doel verdere problematiek binnen het gezin zoveel mogelijk te voorkomen.

Daarnaast heeft Sterk Papendrecht Sociale Raadslieden. De Sociale Raadslieden helpen inwoners met juridische zaken. Denk hier bijvoorbeeld aan problemen vanwege de toeslagenaffaire, waar de Sociale Raadslieden de inwoner bij kunnen helpen.

Ook voert Sterk Papendrecht de vroegsignalering uit voor inwoners zonder bijstandsuitkering, gevestigd bij de SDD.

Als laatste richt Sterk Papendrecht zich tevens op het bestrijden van eenzaamheid en ondersteuning van mantelzorgers.

9. Praktijkondersteuner huisarts

In Papendrecht is er een praktijkondersteuner huisarts GGZ voor jeugd en volwassenen. De POH 'er kan lichte klachten op het vlak van GGZ-problematiek zelf oppakken. Waar het gaat om zwaardere klachten kan deze de inwoner doorverwijzen naar de juiste hulp. De insteek is dat de inwoner op deze manier direct naar de juiste plek verwezen wordt en door de eigen begeleiding van de POH'er de inwoner niet onnodig verwezen wordt naar specialistische hulp.

10. Activiteiten eenzaamheid/ontmoeting

Binnen Papendrecht worden tal van activiteiten georganiseerd, gericht op het tegengaan van eenzaamheid onder de inwoners. Denk bijvoorbeeld aan activiteiten vanuit, Sterk Papendrecht, maar ook de sport- of cultuurverenigingen. Zo worden er voor iedere Papendrechter die nieuwe contacten wil leggen of op zoek is naar gezelligheid in diverse wijken koffiemomenten georganiseerd. Ook is het mogelijk deel te nemen aan één van de wandelgroepen, worden er activiteiten georganiseerd als bijvoorbeeld een gouwe ouwe in Theater de Willem, en wordt er een training vanuit Sterk Papendrecht aangeboden genaamd 'Grip op je leven'. Onderdeel van deze training is onder andere het opbouwen van een sociaal netwerk.

11. Integrale Klantroute

Sterk Papendrecht en de SDD realiseren een integrale aanpak om de samenwerking te versterken ten dienste van een betere dienstverlening aan de inwoner. Deze aanpak is gericht op het sneller verhelderen van de ondersteuningsvragen, alsmede een domein overstijgend en op elkaar afgestemd ondersteuningsaanbod. Inwoners worden middels klankbordsessies betrokken en kunnen zo advies geven over betere inrichting van de gezamenlijke dienstverlening.

12. Jong JGZ

Jong JGZ fungeert als het consultatiebureau. Zij adviseren professionals uit de praktijk, en kijken mee met de groei en ontwikkeling van het kind. Ouders kunnen hier terecht bij uitdagingen rondom gedrag, gezondheid, of ontwikkeling van het kind. Wanneer nodig zoekt Jong JGZ de juiste specialist in het netwerk hiervoor. Jong JGZ heeft dus ook een

signalerende functie. Daarnaast voeren zij het Rijksvaccinatieprogramma uit, welke de kinderen dienen te beschermen tegen diverse ziektes.

13. Voorschoolse educatie/ onderwijsachterstandenbeleid

In Papendrecht wordt voorschoolse educatie geboden aan peuters waarbij ouders de ontwikkeling van hun kind thuis niet voldoende kunnen stimuleren. Op deze manier krijgen de kinderen een goede start op de basisschool. Middels uitvoering van het onderwijsachterstandenbeleid wordt hierop ingespeeld.

14. Passend onderwijs

In Papendrecht wordt passend onderwijs geboden aan leerlingen die extra hulp nodig hebben. Zoals bijvoorbeeld kinderen met leer- of gedragsproblemen.

15. Integrale wijkaanpak (onderdeel van Integraal Veiligheidsplan (IVP))

De integrale wijkaanpak richt zich op het verbeteren van de ondersteuning door in te spelen op problematieken en behoeften in de wijk op het vlak van leefbaarheid en veiligheid. De start heeft plaatsgevonden in januari 2024. Momenteel wordt de aanpak verder uitgewerkt.

16. Trainingsatlas & Theatervoorstelling (vanaf 2024)

Het Adviespunt SKO gaat het aanbod in 2024 uitbreiden met de Trainingsatlas en een Theatervoorstelling over het thema scheiden op (een) VO-scho(o)l(en). Gedurende de Trainingsatlas worden inwoners die scheiden / uit elkaar gaan vaardigheden aangeleerd over hoe met elkaar om te gaan in deze situatie. In de Theatervoorstelling op de VO-school wordt het thema scheiden / uit elkaar gaan bespreekbaar gemaakt onder jeugdigen. Ook ouders worden betrokken. Professionals zoals docenten worden geïnformeerd en kunnen terecht bij het Adviespunt SKO voor vragen rondom het thema.

17. Brede Spuk – Gezond Actief Leven Akkoord (GALA) (2023-2026)

Binnen de Brede Spuk – GALA wordt ingezet op een gezonde generatie met weerbare, gezonde mensen die opgroeien, leven, wonen, en werken in een gezonde leefomgeving waarin sprake is van een sociale basis. Er wordt ingezet op het voorkomen van gezondheidsproblemen middels de inzet van (leefstijl)interventies en leefstijl als (onderdeel van) behandeling. In september jongstleden is er een plan van aanpak opgesteld. Hierbij wordt gefocust op de onderdelen terugdringen gezondheidsachterstanden, fysieke leefomgeving verbeteren, versterken sociale basis, gezonde leefstijl, versterken mentale gezondheid en vitaal ouder worden. Binnen de diverse onderdelen worden er verschillende maatregelen in gang gezet, zoals bijvoorbeeld de inzet van een JOGG-regisseur (Jongeren op Gezond Gewicht) in het kader van beweging en gezondheid.

18. Herstelwoning

Recentelijk is er binnen Papendrecht een herstelwoning gerealiseerd. Deze woning kan tijdelijk, voor de duur van 2-6 maanden, gebruikt worden voor de opvang van kwetsbare gezinnen/gezinsleden wanneer er sprake is van onveiligheid in de thuissituatie. Het doel hierachter is de gezinnen/gezinsleden uit de onveilige thuissituatie halen en intussen te inventariseren welke zorg het gezin nodig heeft en dit te bewerkstelligen.

19. Aanbod Laaggeletterdheid

Veel armoede komt door laaggeletterdheid blijkt uit onderzoek (Christoffels, Baay, & Leverls, 2016). In Papendrecht hebben we als aanbod een digitaal inloopsprekkuur, waar inwoners terecht kunnen met vragen rondom digitale apparaten of internetgebruik. Daarnaast hebben we een Informatiepunt Digitale Overheid (IDO) waar inwoners terecht kunnen met specifieke

digitale ondersteuningsvragen. Ook hebben we Klik & Tik, waarbij inwoners in zes lessen computervaardigheden leren. De taal oefengroep in Papendrecht helpt inwoners met Nederlands lezen, spreken, en schrijven. Daarnaast kunnen inwoners terecht bij het taalcafé, waarbij door in gesprek te gaan met anderen wordt geoefend met het beter Nederlands leren. Verschillende onderwerpen komen hierbij aan bod. Als laatst wordt er in Papendrecht een taalklas georganiseerd voor ouders op de Anne Frank school. Het doel hiervan is ouderbetrokkenheid vergroten door het verbeteren van de taalvaardigheid.

Toekomstig aanbod/aanpak

1. Aanpak Voorkoming Escalatie

AVE is een model dat gemeenten helpt om de zorg- en veiligheidsketen te verbinden rondom de aanpak van complexe problematiek in het sociaal domein. AVE betreft alle direct daarbij betrokken organisaties (gemeentelijk en regionaal) in een eenvoudig model dat de inrichting van casus- en procesregie helder en duidelijk maakt aan professionals, beleidsadviseurs en bestuurders. De AVE-aanpak sluit aan bij de integrale aanpak van gemeenten in het sociaal domein en bij de ketens van justitie en politie.

2. Meerjaren actieplan eenzaamheid

Het meerjaren actieplan eenzaamheid focust op een gecoördineerde en langdurige aanpak om eenzaamheid te verminderen. Samen met een adviseur van één tegen eenzaamheid heeft men een format opgesteld, waarin een visie, focus, actielijnen, en reeds bestaand aanbod binnen het thema in Papendrecht in kaart zijn gebracht. Door middel van het meerjarenplan pogen we de eenzaamheid in Papendrecht te doen afnemen. Dit plan wordt een gestructureerde aanpak, om sociale verbondenheid te bevorderen en het verminderen van eenzaamheid bij verschillende bevolkingsgroepen. Het plan is momenteel in ontwikkeling.

3. Welzijn op Recept en consult/ welzijnscoach (onderdeel van Brede Spuk - GALA)

Welzijn op Recept biedt een alternatief voor inwoners met psychosociale klachten. In plaats van een medisch recept voor te schrijven, verwijst de huisarts en/of de verpleegkundige deze patiënten door naar een welzijnscoach. De welzijnscoach gaat samen met de inwoner op zoek naar wensen, behoeften en mogelijkheden. Omdat ieder individu anders is en andere wensen en behoeften heeft, is hier altijd sprake van maatwerk. De welzijnscoach gaat in een serie oplossingsgerichte ondersteuningsgesprekken en samen met de inwoner na hoe deze haar of zijn situatie kan verbeteren en weer positieve emoties kan ervaren. Zo krijgt de inwoner inzicht in wat er speelt, wordt gemotiveerd om actie te ondernemen, en wordt ondersteund om te achterhalen hoe dit aan te pakken en bij het zetten van daadwerkelijke stappen. Bijvoorbeeld richting een activiteit.

4. Visie en actieagenda Wonen & Zorg Senioren

Onze visie met betrekking tot senioren is dat we een samenleving willen zijn waar (toekomstige) senioren waardig oud kunnen worden, waarin zij zelf de regie hebben en met hun netwerk het leven kunnen leiden waarin zij zich prettig voelen. Waar we samenleven en waar we elkaar helpen wanneer de ander dat nodig heeft. De visie is gereed, momenteel wordt er een actieagenda vormgegeven.

Bronnenlijst

Comijs, H. (1999). *Elder mistreatment: Prevalence, risk indicators and consequences* (proefschrift). Amsterdam: Vrije Universiteit.

Christoffels, I., Baay, P., Bijlsma, I., & Levels, M. (2016). *Over de relatie tussen laaggeletterdheid en armoede*. Expertisecentrum Beroepsonderwijs & Stichting Lezen & Schrijven.

KNMT. (z.d.). *Signaallijst bij meldcode*. Geraadpleegd op 16 november 2023, van https://knmt.nl/sites/default/files/20220221_signaallijst_bij_meldcode.pdf

Movisie. (2021). *Huiselijk geweld: over risicogestuurde zorg en risicofactoren*. Geraadpleegd op 14 november 2023, van <https://movisie.nl/artikel/huiselijk-geweld-over-risicogestuurde-zorg-risicofactoren>

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn & Sport (2011). *Actieplan Ouderen in Veilige Handen* (Kamerstuk: Kamerbrief, 30-03-2011, VWS).

Onderzoekscentrum Drechtsteden. (2021). *Papendrecht in cijfers*. Geraadpleegd op 15 november 2023, van <https://raad.papendrecht.nl/documenten/Verkiezingen/220316-Papendrecht-in-cijfers.pdf>

Richtlijnen jeugdhulp & jeugdbescherming. (z.d.). *Kindermishandeling*. Geraadpleegd op 16 november 2023, van <https://www.richtlijnenjeugdhulp.nl/kindermishandeling>

Sterk Huis. (z.d.). *Femicide*. Geraadpleegd op 16 november 2023, van <https://www.sterkhuis.nl/femicide/>

Veilig Thuis. (z.d.). *Vormen van mishandeling*. Geraadpleegd op 16 november 2023, van <https://veiligthuiszuidhollandzuid.nl/vormen-van-mishandeling>

Verwey-Jonker Instituut, (2020), *Kwestie van lange adem. Kan huiselijk geweld en kindermishandeling echt stoppen?* Utrecht

Plan van aanpak
huiselijk geweld &
kindermishandeling

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	3
1.1 Verkenning.....	4
2. Plan van aanpak.....	4
2.1 Informatiebehoefte	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
2.2 Deskundigheidsbevordering.....	5
2.3 Samenwerking	5
2.3 Opdrachtgeverschap.....	8
2.4 Monitoring.....	9
3. Sturing.....	9
4. Financiën.....	10
5. Terugkoppeling.....	10

1. Inleiding

Volgens lokale data van Veilig thuis is in de gemeente Papendrecht een stijging in het aantal meldingen van kindermishandeling van 2019 tot en met 2023. Op basis van deze gegevens heeft de gemeenteraad gevraagd om dit Plan van aanpak voor de bestrijding van kindermishandeling, huiselijk geweld, en ook femicide. Ouderenmishandeling wordt ook meegenomen in dit plan. Het plan heeft een link met bestaande en opkomende programma's, zoals de Integrale Wijkaanpak en de Routekaart Jeugd.

De basis van dit plan van aanpak is een verkenning. Onderdeel van de verkenning is een analyse van de data van Veilig Thuis. Deze analyse had als doel de omvang van kindermishandeling in kaart te brengen. Helaas waren de benodigde gegevens om de omvang van het probleem in beeld te brengen niet beschikbaar. Dit gold ook voor de gegevens over huiselijk geweld en ouderenmishandeling. Om het plan van aanpak verder data gedreven vorm te geven, zijn risicofactoren en beschermende factoren van de drie soorten mishandeling in kaart gebracht. Tot slot is er een inventarisatie gemaakt van huidig en gepland beleid en aanbod. U leest de analyses en uitkomsten van dit onderzoek in de bijgevoegde "Verkenning huiselijk geweld en kindermishandeling Papendrecht".

Het doel van het plan van aanpak is het versterken van de aanpak rondom kindermishandeling, huiselijk geweld, en ouderenmishandeling binnen de gemeente Papendrecht. Het maatschappelijk effect dat we hiermee willen bereiken is de problematiek meer voorkomen en terugdringen.

1.1 Verkenning

Uit de data van Veilig Thuis is geen duidelijk beeld ontstaan over de omvang van de problematiek in aantal personen met mishandeling. Een stijgende trend in gestarte meldingsdossiers kindermishandeling is wel te zien, wat mogelijk wijst op een groeiende problematiek. Dit is niet met zekerheid te zeggen. Een stijging in bepaalde risicofactoren en een daling in beschermende factoren is ook zichtbaar, waardoor een toename van problematiek mogelijk is. Verder denken we dat een deel van de problematiek niet in beeld is bij instanties.

Er komen een aantal opvallende punten als stijgende risicofactoren naar voren in de verkenning, zoals psychische problematiek, financiële moeilijkheden, ernstige eenzaamheid bij volwassenen, en specifieke doelgroepen als eenoudergezinnen.

Het bestaande en toekomstige aanbod en programma's binnen team MO richt zich al op het verminderen van de risicofactoren en vergroten van de beschermende factoren vanuit de diverse beleidsterreinen. Er is echter beperkt inzicht in de effectiviteit, wat leidt tot een wildgroei aan programma's en aanbod.

Een gebiedsgerichte aanpak in de wijk Kraaihoek lijkt de beste keuze om zoveel mogelijk winst te behalen, blijkt uit de verkenning. Dit is in lijn met de focus van de Integrale Wijkaanpak gericht op de wijk Kraaihoek.

2. Plan van aanpak

Naast de ontwikkelingen op landelijk en regionaal niveau in het kader van het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming, nemen we ook lokaal het initiatief. Hoewel er op landelijk en regionaal niveau diverse kaders en adviezen worden gevormd, moet de verdere invulling hiervan lokaal bepaald worden. Hieronder presenteren we de acties die we op lokaal niveau gaan uitvoeren, waarbij sommige verbonden zijn aan het regionale Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming. Door de aanpak van kindermishandeling en huiselijk geweld te versterken hopen we kindermishandeling, huiselijk geweld, en ouderenmishandeling meer te kunnen voorkomen en terug te dringen. Femicide is een mogelijk gevolg van huiselijk geweld. In dit plan richten we ons op femicide door in te zetten op huiselijk geweld.

Ondanks het gegeven dat we niet alle benodigde data voor handen hebben om tot een doeltreffende en gerichte aanpak te komen, zien we de urgentie van de problematiek. Om deze reden acteren we ondertussen op de problematiek. Vanuit deze invalshoek wordt met het plan hieronder aan de slag gegaan. Het plan van aanpak wordt gezien als groeidocument. Daarnaast gaan we aan de slag met het verbeteren van de informatievoorziening om de aanpak gericht te kunnen maken. Dit doen we door in 2024 ambtelijk en bestuurlijk in gesprek te gaan met Veilig Thuis en hier afspraken over te maken.

Hieronder gaan we in op de diverse acties binnen het plan van aanpak.

2.2 Deskundigheidsbevordering

Scholing

In 2024 gaat Sterk Papendrecht aan de slag met het in kaart brengen van welke scholing er nodig is voor professionals op het vlak van deskundigheidsbevordering in relatie tot het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming (veiligheidscasuïstiek), bijvoorbeeld aanvullende scholing in de Top-3 methodiek 1. Het doel is om inzichtelijk gemaakt wat alle professionals nodig hebben als basiskennis rond het thema veiligheid en vervolgens gerichte training aan te bieden. Op deze manier zorgen we ervoor dat medewerkers over voldoende kennis en vaardigheden beschikken om onveilige situaties te herkennen, de meldcode toe te passen, en gezinsgericht te werken. De focus ligt hierbij op het trainen van diverse disciplines, om de samenwerking binnen Sterk Papendrecht optimaal te laten verlopen.

Door in te zetten op deskundigheidsbevordering op veiligheidscasuïstiek hopen we te komen tot beter passende ondersteuning voor gezinnen met veiligheidsproblematiek.

In 2024 maakt Sterk Papendrecht afspraken met de gemeente over **training** in relatie tot het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming.

Coaching

Verschillende professionals binnen Sterk Papendrecht, zowel binnen het jeugdteam als volwassenenteam, gaan gecoacht worden door veiligheidsexpertises. Dit is onderdeel van de opdrachtverstrekking aan de lokale teams die vanuit de regio komt in het kader van het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming. We zullen in 2025 op deze manier werken.

Door professionals van Sterk Papendrecht te laten samenwerken met de veiligheidsexpertises hopen we te bereiken dat professionals van Sterk Papendrecht passende ondersteuning kunnen bieden met minder handelingsverlegenheid aan gezinnen met veiligheidszorgen.

Professionals van Sterk Papendrecht, zowel binnen het jeugdteam als volwassenenteam, worden in 2025 **gecoacht** door experts in veiligheidscasuïstiek.

2.3 Samenwerking

Leidraad 'Werken aan Veiligheid'

Sterk Papendrecht past de leidraad 'Werken aan veiligheid'² toe, die vastgelegd wordt in een uniform regionaal werkproces en een opdrachtverstrekking “versterken

¹ De [Top-3 Methodiek](#) helpt bij informatie ordenen, concretiseren, taxeren, en prioriteren. Dit leidt tot gezamenlijke visie, gestructureerde aanpak, en gemakkelijker samenwerken met betrokkenen.

² De [Leidraad 'Werken aan Veiligheid'](#) biedt professionals richtlijnen bij veiligheidszorgen.

lokale teams” die vanuit de regio komt. In 2025 dient de leidraad volledig ingevoerd te zijn binnen Sterk Papendrecht. Dit betekent dat Sterk Papendrecht in 2025 onder andere volledig werkt volgens de visie 'Gefaseerd samenwerken aan veiligheid'³, waarbij in de regio is afgestemd dat er gewerkt gaat worden met de Top-3 methodiek.

In 2025 heeft Sterk Papendrecht de **leidraad** 'Werken aan veiligheid' volledig geïmplementeerd conform het regionale uniforme werkproces.

Samenwerking gedragswetenschapper

De samenwerking binnen Sterk Papendrecht tussen de gedragswetenschapper en het jeugdteam en volwassenenteam wordt versterkt. Een gedragswetenschapper heeft een belangrijke adviserende rol binnen Sterk Papendrecht. De specifieke expertise van de gedragswetenschapper wordt vaker gebruikt door jeugdprofessionals en volwassenenprofessionals bij casussen waar de meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling is opgestart. Door de specifieke expertise in te zetten hopen we gezinnen in onveilige situaties beter passende hulp te kunnen bieden.

In 2024 gaat Sterk Papendrecht de samenwerking tussen de **gedragswetenschapper** en het jeugdteam en volwassenenteam versterken.

Integrale Klantroute

We verwerken en borgen het thema veiligheid in de Integrale Klantroute (IKR) bij Sterk Papendrecht. De IKR⁴ is de route die een klant aflegt bij aanmelding bij Sterk Papendrecht, waarin alle vormen van dienstverlening van samenwerkende partijen verwerkt zitten. Hierdoor kan gemakkelijker op- en afgeschaald worden. De samenwerkende partners kunnen via een korte triage de hulpvraag goed in kaart brengen. Zo kan sneller en vanuit samenwerking de juiste vervolgstap gezet worden om op te kunnen starten. Het verwerken van veiligheid in de IKR wordt als volgt aangepakt:

- Er wordt een basisteam veiligheid gevormd. Dit team bestaat uit medewerkers van Stichting Jeugdteams en MeeVivenz. Bij dit team komen de aanmeldingen binnen en wordt afgestemd wie betrokken moeten zijn.
- In het basisteam veiligheid worden afspraken gemaakt over werkprocessen.
- Er is een gedragsdeskundige bij het volwassenenteam aangetrokken, zodat er zowel een voor jeugd en volwassenen beschikbaar is binnen Sterk Papendrecht.
- Ook wordt er vanaf 2024 extra inzet (1 fte) toegevoegd aan het basisteam veiligheid. Zo wordt expertise, deskundigheid, en uitvoeringskracht vergroot op het thema veiligheid. Hier zijn structureel middelen voor verkregen via de perspectiefnota.

³ De [Visie Gefaseerd werken aan veiligheid](#) richt zich op drie fasen: directe veiligheid, risicogestuurde zorg (aanpakken risicofactoren), en herstel.

⁴ De Integrale Klantroute focust op het sneller verhelderen van ondersteuningsvragen en afgestemd ondersteuningsaanbod.

Door het basisteam veiligheid in de klantroute te verwerken kunnen jeugdprofessionals en volwassenenprofessionals leren van elkaar en beter weten waarop afstemming nodig is in het belang van het gezin.

In 2024 gaat Sterk Papendrecht het thema veiligheid verwerken en borgen binnen de **Integrale Klantroute**.

Innovatievoorstel plegers huiselijk geweld en kindermishandeling

Hulp aan plegers van huiselijk geweld wordt nauwelijks aangeboden. Het stigma over plegers merken we ook onder hulpverleners; er ontbreekt kennis en er is handelingsverlegenheid. Daarom gaat Sterk Papendrecht een innovatievoorstel voor een hulpaanbod voor plegers van huiselijk geweld en kindermishandeling maken. Het voorstel bestaat uit aanbod voor plegers, en deskundigheidsbevordering aan professionals die met plegers werken. Op deze manier willen we passend aanbod bieden voor plegers van huiselijk geweld die vanuit eigen motivatie hulp zoeken.

In 2024 wordt het voorstel uitgewerkt en gekeken wat er in Papendrecht nodig is. In 2025 is naar verwachting duidelijk hoe dit ingericht kan worden.

Sterk Papendrecht gaat in 2025 aan de slag met het uitvoeren van een innovatievoorstel voor een passend hulpaanbod voor **plegers** van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Versterken signalering ouderenmishandeling

Sterk Papendrecht gaat focussen op het versterken van de signalering van ouderenmishandeling, vanuit het mantelzorgpunt, sociaal raadslieden, en de onafhankelijke cliëntondersteuning.

Momenteel wordt er in de signalering gewerkt met het protocol huiselijk geweld en kindermishandeling. Alle medewerkers van MeeVivenz (diensten die vanuit MeeVivenz worden geboden binnen Sterk Papendrecht zoals het mantelzorgpunt, sociaal raadslieden, en onafhankelijke cliëntondersteuning) werken met dit protocol. In het kader van de implementatie van het AVE model zal voor mantelzorgconsulenten, sociaal raadslieden, en onafhankelijke cliëntondersteuning extra aandacht komen voor het signaleren en op de juiste plek neerleggen van deze signalen. Wanneer de medewerkers tijdens het uitvoeren van hun werk vrijwilligers en inwoners tegenkomen, geven zij aan dat signaleren vanuit inwoners belangrijk is voor een leefbare en zorgzame samenleving. Ook geven de medewerkers aan waar inwoners terecht kunnen met deze signalen. Dit geldt niet alleen voor signalen oudermishandeling, maar bijvoorbeeld ook signalen van schulden et cetera.

Sterk Papendrecht gaat in 2024 en 2025 inzetten op het versterken van de **signalering** van onder andere ouderenmishandeling, vanuit het mantelzorgpunt, sociaal raadslieden, en onafhankelijke cliëntondersteuning.

Borging convenant "stevige lokale teams"

Sterk Papendrecht gaat het convenant "stevige lokale teams" dat op dit moment

ontwikkeld wordt door de VNG borgen binnen de organisatie. Dit houdt in dat bij kinderen en gezinnen waar sprake is van onveiligheid, vanaf 2025 in Sterk Papendrecht wordt gewerkt vanuit een door de regio opgestelde gezamenlijke visie, taal, en werkproces voor het opstellen van veiligheidsplannen.

Het regionale uniforme werkproces is gericht op het verbeteren van de samenwerking in de jeugdbeschermings- en veiligheidsketen, zoals de lokale teams, Veilig Thuis, de Gecertificeerde Instelling, en de Raad voor de Kinderbescherming. Door in te zetten op versterking van samenwerking willen we de kloof tussen de hulpverlening en afstemming tussen partijen in de keten verkleinen. Zo kunnen we beter tijdige, passende, en aansluitende ondersteuning bieden. Op deze manier kan bijvoorbeeld gemakkelijker op- en afgeschaald worden wanneer de benodigde zwaarte van ondersteuning voor gezinnen verandert, passend bij de zorgbehoefte.

De regio voert de regie in het vormgeven van de visie, taal, en werkwijze. De gemeente heeft vervolgens de regie in het zorgdragen van de borging hiervan binnen Sterk Papendrecht. Zie onderdeel 'opdrachtgeverschap'.

We hopen met de borging van dit convenant op betere aansluiting en transparantie in ondersteuning voor gezinnen met veiligheidsproblematiek.

Sterk Papendrecht gaat het **convenant** "stevige lokale teams" dat op dit moment ontwikkeld wordt door de VNG borgen. Dit betekent dat in 2025 Sterk Papendrecht werkt vanuit de door de regio opgestelde gezamenlijke visie, taal, en werkproces voor het opstellen van veiligheidsplannen.

2.3 Opdrachtgeverschap

De gemeente Papendrecht gaat aan de slag met het vormgeven van opdrachtgeverschap richting Sterk Papendrecht voor de opdrachtverstrekking "versterken lokale teams". Deze opdrachtverstrekking komt vanuit de regio naar Sterk Papendrecht in het kader van het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming. In de opdracht wordt benadrukt dat de regio de kaders stelt, maar de gemeente Papendrecht zelf verantwoordelijk is voor de borging binnen Sterk Papendrecht en de verdere invulling binnen deze kaders.

Vanuit de perspectiefnota 2023 is extra budget verkregen om het opdrachtgeverschap aan te pakken. De accounthouder Sterk Papendrecht gaat in samenwerking met de beleidsadviseur jeugd en beschermd wonen & opvang dit accounthouderschap verder vormgeven. Zij maken met Sterk Papendrecht afspraken over het accounthouderschap specifiek voor de opdrachtverstrekking "versterken lokale teams".

Goed opdrachtgeverschap in relatie tot het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming vanuit de gemeente richting Sterk Papendrecht is een randvoorwaarde voor een succesvolle uitvoering van het plan van aanpak.

Gemeente Papendrecht gaat in 2024 aan de slag met het vormgeven van stevig **opdrachtgeverschap** op het vlak van de opdracht "versterken lokale teams" die in het kader van het regionale Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming vanuit de regio richting Sterk Papendrecht komt.

2.4 Monitoring

Aanbod risicofactoren en beschermende factoren

Uit de verkenning blijkt dat er veel programma's zijn om risicofactoren terug te dringen en beschermende factoren te bevorderen. Resultaten van deze programma's zijn vaak niet voldoende bekend. Door meer in te zetten op monitoring kunnen we beter werken aan kwaliteit en resultaten bereiken. We kunnen dan redenen om programma's door te zetten, te veranderen, of te stoppen beter onderbouwen.

Een data-adviseur neemt de monitoringsrol op zich. Gaandeweg wordt bekeken op welke programmalijnen de monitoring uitgebreid gaat worden, afhankelijk van de mogelijkheden en haalbaarheid.

Gemeente Papendrecht gaat in 2024 en verder inzetten op het uitbreiden van data en **monitoring** om meer effecten van programma's en aanbod op de risico- en beschermende factoren van het thema inzichtelijk te maken.

Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming

Vanuit de regio komt er een monitoringsplan voor het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming op regioniveau. Gemeente Papendrecht gaat dezelfde monitoring lokaal uitvoeren. Zo brengen we de resultaten van het programma lokaal in beeld. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het verminderen van het aantal jeugdigen met een jeugdbeschermingsmaatregel.

Gemeente Papendrecht gaat de komende jaren de **monitoring** die regionaal voor het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming wordt vormgegeven toepassen op lokaal niveau om resultaten van het programma lokaal inzichtelijk te maken.

3. Sturing

De sturing op de eerdergenoemde onderdelen voeren we uit vanuit de bestaande lijnen die nu lopen of binnenkort worden vastgesteld zoals de Routekaart Jeugd, het Sociaal Kompas, het GALA, en andere programmalijnen. Zo wordt de sturing zo efficiënt mogelijk vormgegeven.

4. Financiën

Voor de uitvoering van het plan van aanpak wordt (vooralsnog) geen aanvullend budget aangevraagd, omdat het voortbouwt op bestaande of verwachte interventies. Bij verdere uitwerking van het plan kan in voorkomende gevallen alsnog een aanvullend budget benodigd zijn. Dit zal dan meegenomen worden in de reguliere planning- en control cyclus.

5. Terugkoppeling

Relevante cijfers vanuit monitoring rond het thema worden bijgehouden via de planning- en control cyclus. Voor een verdere verdieping in het onderwerp zal een beeldvormende sessie met de raad plaatsvinden.